192
5

ATTİLÂ İLHAN

Bütün Şiirleri: 5

BELA ÇİÇEĞİ

bilgi
yayınevi

5.
basım

ATTİLÂ İLHAN / Bütün Şiirleri / BELA ÇİÇEĞİ

BİLGİ YAYINLARI : 192
ATTİLÂ İLHAN, BÜTÜN ŞİİRLERİ : 5

ISBN 975 - 494 - 282 - X
94 06 Y. 0105 0681

Birinci Basım 1961
İkinci Basım 1971
Üçüncü Basım 1983
Dördüncü Basım 1991

Beşinci Basım
Mayıs 1994

BİLGİ YAYINEVİ
Meşrutiyet Cad. 46 / A
Telf 431 81 22 - 434 12 71
434 49 98 - 434 49 99
Faks 431 77 58
06430 Yenişehir - Ankara

BİLGİ DAĞITIM
Babıâli Cad. 19 / 2

ATTİLÂ İLHAN

Bütün Şiirleri

5

BELÂ ÇİÇEĞİ

BİLGİ YAYINEVİ

attilâ ilhan'ın kitapları

şiir

duvar (7. basım)
sisler bulvarı (7. basım)
yağmur kaçağı (6. basım)
ben sana mecburum (8. basım)
belâ çiçeği (5. basım)
yasak sevişmek (6. basım)
tutuklunun günlüğü (5. basım)
böyle bir sevmek (5. basım)
elde var hüzün (3. basım)
korkunun krallığı (2. basım)
ayrılık sevdâya dâhil (2. basım)

roman

sokaktaki adam (5. basım)
zenciler birbirine benzemez (4. basım)
kurtlar sofrası (3. basım)*
aynanın içindekiler:
1 / bıçağın ucu (2. basım)
2 / sırtlan payı (3. basım)
3 / yaraya tuz basmak (2. basım)
4 / dersaadet'te sabah ezanları (3. basım)
5 / o karanlıkta biz
fena halde leman (7. basım)
haco hanım vay (2. basım)

deneme / anı

abbas yolcu*
yanlış kadınlar yanlış erkekler (2. basım)
anılar ve acılar :
1 / hangi sol (3. basım)*
2 / hangi batı (3. basım)
3 / hangi seks (2. basım)
4 / hangi sağ
5 / hangi atatürk (2. basım)
6 / hangi edebiyat
attilâ ilhan'ın defteri :
1 / gerçekçilik savaşı (3. basım)
2 / 'ikinci yeni' savaşı (2. basım)*
3 / faşizmin ayak sesleri*
4 / batı'nın 'deli gömleği'*
5 / sağım solum sobe
6 / ulusal kültür savaşı
7 / sosyalizm asıl şimdi (2. basım)
8 / aydınlar savaşı (2. basım)
9 / kadınlar savaşı

çeviri

kanton'da isyan (malraux / 3. basım)
umut (malraux / 3. basım)
basel'in çanları (aragon / 3. basım)

işaretli kitaplar tükenmiştir.

İÇİNDEKİLER

belâ çiçeği

aysel git başımdan 9
sen benim hiçbir şeyimsin 12
gecenin kapıları 14
nada nada y nada 15
nun nun 16
şubat yolcusu 18
büyük leylâ 19
eksik 20
ibrahim cura limited 22
belâ çiçeği 24
büyük leylâ'nın sonu 25
beni bir kere dövdüler 26

cinnet çarşısı

doktor şandu'nun esrarı 31
gökyüzü olmak 36
ikinci cem'in gizli hayatı 1 37
ikinci cem'in gizli hayatı 2 39
ikinci cem'in gizli hayatı 3 40
ikinci cem'in gizli hayatı 4 41
claude diye bir ülke 43

cinnet çarşısı
1. cinnetsaray 46
2. rock'n'roll köpekleri 60
3. bir de manhattan olursa 62
4. sirkeci garpalas 32 65
5. eller yukarı 67

mâhur sevişmek

emirgân'da çay saati 79
yarının başlangıcı 1 82
yarının başlangıcı 2 88
yarının başlangıcı 3 93
yarının başlangıcı 4 95
hacı murad'ın ölümü 100
orient-express 102
mâhur sevişmek 107
ferdâ 110

meraklısı için notlar 123

belâ çiçeği

aysel git başımdan

aysel git başımdan ben sana göre değilim
ölümüm birden olacak seziyorum
hem kötüyüm karanlığım biraz çirkinim
aysel git başımdan istemiyorum
benim yağmurumda gezinemezsin üşürsün
dağıtır gecelerim sarışınlığını
uykularımı uyusan nasıl korkarsın
hiçbir dakikamı yaşayamazsın
aysel git başımdan ben sana göre değilim
benim için kirletme aydınlığını
hem kötüyüm karanlığım biraz çirkinim

ıslığımı denesen hemen düşürürsün
gözlerim hızlandırır tenhâlığını
yanlış şehirlere götürür trenlerim
ya ölmek ustalığını kazanırsın
ya korku biriktirmek yetisini
acılarım iyice bol gelir sana
sevincim bir türlü tutmaz sevincini
aysel git başımdan ben sana göre değilim
ümitsizliğimi olsun anlasana
hem kötüyüm karanlığım biraz çirkinim

sevindiğim anda sen üzülürsün
sonbahar uğultusu duymamışsın ki.
içinden bir gemi kalkıp gitmemiş
uzak yalnızlık limanlarına
aykırı bir yolcuyum dünya geniş
büyük bir kulak çınlıyor içimdeki
çetrefil yolculuğum kesinleşmiş
sakın başka bir şey getirme aklına
aysel git başımdan ben sana göre değilim
ölümüm birden olacak seziyorum
hem kötüyüm karanlığım biraz çirkinim
aysel git başımdan seni seviyorum

sen benim hiçbir şeyimsin

sen benim hiçbir şeyimsin
yazdıklarımdan çok daha az
hiç kimse misin bilmem ki nesin
lüzumundan fazla beyaz
sen benim hiçbir şeyimsin
varlığın yokluğun anlaşılmaz

galiba eski liman üzerindesin
nasıl karanlığıma bir yıldız olmak
dudaklarınla cama çizdiğin
en fazla sonbahar otellerinde
üniversiteli bir kız uykusu bulmak
yalnızlığı öldüresiye çirkin
sabaha karşı öldüresiye korkak
kulağı çabucak telefon zillerinde

sen benim hiçbir şeyimsin
hiçbir sevişmek yaşamışlığım
henüz boş bir roman sahifesinde
hiç kimse misin bilmem ki nesin
ne çok çığlıkların silemediği
zaten yok bir tren penceresinde

sen benim hiçbir şeyimsin
yabancı bir şarkı gibi yarım
yağmurlu bir ağaç gibi ıslak
hiç kimse misin bilmem ki nesin
uykumun arasında çağırdığım
çocukluk sesimle ağlayarak

sen benim hiçbir şeyimsin

gecenin kapıları

bütün kapılar kapandı dışardayım
birden karşıma çıkmayın korkuyorum
uykusuzum fena halde sokaktayım
karanlık bastırdı mı bozuluyorum

fena bir yerimden koptuğum doğru
kendimden çok fazla yaşamaktayım
nereye bağlanacak bu işin sonu
aslında ben kimim meraktayım

bütün kapılar kapandı sokaktayım

nada nada y nada*

saat hiçe doğru ispanyolca bir çakal
etlerimi ısıran nada nada y nada
kusarsam siyah bir su çıkarıyorum
silahsızım seviştiğimizi de unutma
kaçarsam bıraktığın şarkıya kaçıyorum
verdiğim adreste yoğum nada nada y nada

seni kaybettiğimi anlamayacak mıyım
silahsızım yüzümde kaç günlük bir sakal
kırarsam içimdeki camları kırıyorum
saat çaldı mı seviştiğimizi de unutma
geç vakit sular çekilmeye başladı mı
asarsam bel kayışımla kendimi asıyorum
verdiğim adreste yoğum nada nada y nada

* *nada, ispanyolcada hiç demektir.*

nun nun

iyimser bir mayıs karanlığında bildik istanbul'un
fok nefesleriyle bomboş gemiler yelkovan
[rıhtımında
tutsak yalnızlıklarından ağır sular gibi yorgun
gecemi değiştiren en gizli şey nun nun

dağınık çocukluğunu ürkek nabızlarında
bir ucuna eklemek boşa koşulmuşluğunun
sevmenin sonrasızlığı korkular kaldırımında
ölümden sıyrılmış cumartesi yalnızlarında

kendini aramak insanlar boyunca uzun uzun
kirlenip ufak ufak yalanın krallığında
bütün kayıplarıyla kapı komşusu umutsuzluğun
paranın eflâtun sirkinde nun nun

saklı şimşekler gibi yansıdıkça yalnızlığında
birikmiş çığlıkları yaşadığı korkunun
hem başıboş hem çözük hayaller kalabalığında
yamyassı ezilmiş güzelliğinin yükü altında

ve iyimser gecesinde beklenmedik mutluluğun
geçmiş yaşantısı dumanlı ve asid tadında
önemli bir nöbet devralışın sorunlarıyla yüklü
[durgun
yeni baştan yaşamaya başlarken nun nun

şubat yolcusu

seni kim çizebilir şubat yolcusu
yalnız akşam olsun dağınık olsun
ceplerinde bozuk bir bulut uğultusu
geceleyin dörtte bir ölüm korkusu
dörtte dört sabaha karşı yağmursun
seni kim çizebilir şubat yolcusu
bütün çizgileri bozuyorsun

büyük leylâ

kaç kere söyledim büyük leylâ'nın
prenses olmadığını fâhişeliğini
zaten ışıkları da yanmıyor
en kötü yerinde bir karanlığın
anlatır durur gençliğini
hanidir ölümünü yaşıyor

halbuki onun ilk zamanları
balon kadehlerde içilen konyak
âvizeler altında sevip kadınları
at yarışlarında büyük oynamak
pera içlerinde italyan şarkıları
her gece bir baron kendini asıyor

aynalara sinmiş tokatlıyan'da
onsekiz yaşından birkaç tebessüm
gözyaşları bütün şampanyalarda
bir gölge gibi kaç kere gördüm
dolaştığını dip odalarda
belki de kendisini arıyor

eksik

en eksik kızlar izmir'e çizilmiş
dudakları simsiyah akıyor
gözlerini iyice karıştırmışlar
yaşadıkları neyse eksik

korkularının tadı bir tuhaf
geceleri birden yaklaşıyor
karanlıkları az uğultulu
sevdikleri neyse eksik

pencerelerde büyüyorlar
söyledikleri anlaşılmıyor
seyrek ıslandıkları belli
ağladıkları neyse eksik

kirpiklerindeki toz mu ne
saçları yalnızlığa çalıyor
durdukları yerde azalıyorlar
öldükleri neyse eksik

ibrahim cura limited

en kral arkadaşım ibrahim cura
şimdilik bir romanda tebdil yaşıyor
kankırmızı serüvenler deneyerek
din iman tanımıyor ara sıra
sövüp sövüp güzelce kirlenerek
amok çılgınlığına bulaşıyor

bir ayna düşüyor içindeki çukura
soğuk aydınlığında o da şaşıyor
ışığın şaşırdığı bir yörünge çizerek
nembutal ampullerini kıra kıra
boccherini'den üremiş bir sinek
gözlerinin tutkalına yapışıyor

kan mı emzirmiş katıldığı çamura
acaba bir kaçakçılığı tartışıyor
buldog güzelliğine sığmazsa pek pek
biraya sızıyor ağırdan ağıra
geceleri beyoğlu'na tekmil küserek
asya'da bir limana yanaşıyor

kaç tütün yaprağı içtiği cıgara
stawiskiy'le bile tanışıyor
kendi hapsine düşmüş ne demek ne demek
boğulup gidecek bağıra çağıra
o ibrahim cura ki zehir zemberek
allah'ın işine karışıyor

belâ çiçeği

alsancak garı'na devrildiler
gece garın saati belâ çiçeği
hiçbir şeyin farkında değildiler
kalleş bir titreme aldı erkeği
elleri yırtılmıştı kelepçeliydiler
çantasını karısı taşıyordu

hiç kimse tanımıyordu kimdiler
gece garın saati belâ çiçeği
üçüncü mevki bir vagona bindiler
anlaşıldı erkeğin gideceği
bir şeyden vazgeçmiş gibiydiler
bir türlü karısına bakamıyordu

ayaküstü birer bafra içtiler
gece garın saati belâ çiçeği
şimdiden bir yalnızlık içindeydiler
karanlık gelmişi geleceği
birdenbire sapsarı kesildiler
vagonlar usul usul kımıldıyordu

büyük leylânın sonu

gece ilerledi ilerledi ama
büyük leylâ'yı bulmalıyım
telgrafı var iskenderun'dan
nereye gitmiş anlayamadım
kimseye haber bırakmadan
türlü şey geliyor aklıma

gözbebeklerini camlara vermiş
bu telgrafı bekliyordu
günlerdir yemeden içmeden
cıgara cıgara eksilerek
umutlarını iyice kesmiş
bir ara ölmek istiyordu
kimseye bir şey demeden
şimdi kaybolmak ne demek
türlü şey geliyor aklıma

nereye kaybolur çocuk mu bu
beyoğlu'nda mı desem yok yok
insanları severez biliyorum
en büyük düşmanı beyoğlu
istanbul tarafında mı desem
aksaray'da falan mı yok yok
üstelik bir de yorgunum
türlü şey geliyor aklıma

beni bir kere dövdüler

beni bir kere dövdüler çok gözlüklüydüm
daha bere giyiyordum bıyıklarım da duruyor
büyükdere'de dövdüler emirgân ve birileri
geceleyin dövdüler dişlerimi tükürdüm

emirgân'la aramız çok eskiden beri yok
niye ölmedim diye bana bozuluyor
ötekiler şurda burda azar azar gördüğüm
çakıdan bozma itler sustalı birileri
fakat çok fena dövdüler size ne söylüyorum
bir vakit omzum tutmadı dişlerimi tükürdüm

boşyerlerime vurdular yumrukları duruyor
gecenin bir saatinde gizlice kustum
bir böcek yürüyordu boynumdan içeri
burnum mu kanıyordu ağlıyor muydum
büyükdere'de dövdüler emirgân ve birileri
ayıran eden çıkmadı susadım su veren yok
kavgalı olmasaydık belki seni düşünürdüm
çocuk sıcaklığına sığınıp uyumayı
omzum bir vakit tutmadı dişlerimi tükürdüm

fakat çok fena dövdüler size ne söylüyorum
daha bere giyiyordum bıyıklarım da duruyor
hiç kimse o halimde görsün istemiyordum
eczane aramak filan aklımdan geçmedi
sıcak bir şeyler içmek otelde motelde
kavgalı olmasaydık belki seni düşünürdüm
dağılmış suratımı avuçlarına saklamayı
ağlamayı düşünürdüm kim bilir belki de
bir vakit omzum tutmadı dişlerimi tükürdüm

beni bir kere dövdüler çok gözlüklüydüm
daha bere giyiyordum bıyıklarım da duruyor
büyükdere'de dövdüler emirgân ve birileri
senin için dövdüler dişlerimi tükürdüm

cinnet çarşısı

hayır 18 işimiz başka türlü bitmeyecek
otomobil farlarından çiçekler oyup iliştirsek de
[gözlerimize
dudaklarımızı iki şimşek gibi birbirine de
[bitiştirsek
hayır 18 işimiz başka türlü bitmeyecek
değil mi ki ben soğuk bir namlu gibi kuşkulu bir
[profil
değil mi ki sen çıkıp çıkıp bir bıçak atıyorsun
[12'den
bırak öyleyse kısa devre yapsın johann sebastian
[bach
bir kere de yalnızlığın trampetlerini dinleyelim
şişedeki alkol iki ağır batarya tutar mı hiç belli
[değil
vurdukça vursa da yenilmeyiz avuçlarımızdaki
[portakal kokusuna
değil mi ki ben nitrik asit terlemekteyim mendil
[mendil
değil mi ki sen çıkıp çıkıp bir bıçak atıyorsun
[12'den

18 seni yazdım küçük sezar gangster olmadan
[önce
absent içip azar azar bir şiir gibi tamamladım
çıkmamış çıkmayacak hiçbir yerde
ne hoyrat kadınsın cam yeşili eteklikler giyen
tıpkı o filmdeki gibi adını hatırlamadığım
ne vakit bereni çıkarsan kıpkızıl saçların dökülür
[alnına
hani bir telefonda kıstırmıştım sonu sıfırla biten
seni küçük sezar'ın öldürüldüğü gece
karanlıktan kapılar kırı...şlı
sokak içlerine sığamamıştım
açık saçık fıkralar anlatıyordun yine de

18 seni yazdım niye yazdım bilmiyorum
yeni kaşlar çiziyorum mermi ıslıklarından çok
[suratına
dişlerinin ucunda ancak tutabildiğin komitacı
[gülümsemeleri
asansör kapılarından koridorlara bir ışık gibi
[sızabilmek
hiçbir daktiloda olmayan yeni bir alfabenin
[harfleri
işte çapı belirsiz bir de silah çiziyorum
çırılçıplak bir herif gibi yanıbaşına
çünkü beni ne yanlış yazıldığım bu senaryodan
[siliyorlar
ne de senin çantanda dudak rujundan başka bir
[şey var
bırak öyleyse kısa devre yapsın cogito ergo sum
bir kere de çılgınlığın tantamlarını dinleyelim
damardaki kan mı uğuldar yoksa mağaralar mı
[hiç belli değil
vurdukça vursa da yenilmeyiz egzozdaki mazot
[kokusuna
değil mi ki benim şairliğime bütün ikinci
[kaptanlar kefil
değil mi ki sen çıkıp çıkıp bir bıçak atıyorsun
[12'den

hayır 18 işimiz başka türlü bitmeyecek
yum gözlerini ışıkları söndür kapansın kapılar
öpüp okşadığın küçük sezar'ın takma dişli
[ölüsüdür
birkaç büyük yarası vardır ki kırmızı gözler gibi
[bakar
warner bros'un en kral hafiye filmlerinden
dakikada birkaç yüzyıl sararıp eskiyerek
hayır 18 işimiz başka türlü bitmeyecek
değil mi ki ben doktor şandu'yum degav degav
|degav
değil mi ki sen çıkıp çıkıp bir bıçak atıyorsun
[12'den
bu karanlıkta büyüyen kan çiçeği sevişmek
[gülüdür
yamyam kadınların ısırıp ta dibinden kopardığı
o tırtıllı dişleri beyaz beyaz ve beyaz
dövmeli suratları erkek

18 seni yazdım niye yazdım bilmiyorum
saçlarının üstünde gök kırılıyor kalçaların
[yanardağı
bir buhurdan tütüyor burun deliklerinden bak şu
[işe
aç tırnaklarınla gece kibritlerine uzanır uzanmaz
çıkar şu gözlüklerini seni mefceklerin ardında
[sevmiyorum
ışıkları söndür diyorum kapansın bütün kapılar da
siyah bir orkide koklayalım sevişe sevişe
çünkü ne beni yanlış yazıldığım bu senaryodan
[siliyorlar
ne de senin elinde fâhişeliğinden başka bir şey
[var
bırak öylcyse bırak kısa devre yapsın yeniden
sicgmund frcud'un kulaklarımıza fısıldadığı
bir kcrc de küçük sezar'ın telsizlcrini dinleyelim
bileğindeki saat mi işliyor bir yerimize saatli
[bomba mı koymuş
yenilmedik hiç yenilmeyeceğiz ölüm korkusuna
değil mi ki ben doktor şandu'yum degav degav
[degav
değil mi ki sen çıkıp çıkıp bir bıçak atıyorsun
[12'den

gökyüzü olmak

aynalıçeşme'de kıstırınca kendi kendimi
yalnızlığımdan ayıklayıp ölüme çeyrek kala
elma gibi soyarak yorgun çirkinliğimi
anladım gökyüzü olmak istediğimi
bütün gözlerimle ben çoğala çoğala

ikinci cem'in gizli hayatı

1.

sazları yıldız boyalı bir gölde kadın saçları
son kadın saçları
bir gölde boğuldu bütün
kuğulu
son çocuk gülüşü düştü boğuldu
en son etekliği
bir gölde kuğulu

o şimdi ikinci cem rüyaları delimsirek
burun deliklerinde ince bir tütün rüzgârı
bir yorgunluk çizgisi
ağzının iki bitiminde
yüzü en karanlık erkek
en çocuk sarı
geceleyin unutulmuş bir ıslık
ıhlamurları çözük bozuk bir yolda

bir genç kız boğuldu
kuğulu bir gölde
ikinci cem kendi kendini aşıyor
ütülü pantolonlara binmiş
lacivert ve gri
uzakta elişi mavisi bir gölde pisi balıkları
[oynaşıyor
bir çeşit kanatsız kırlangıçlar
sıra sıra telgraf tellerine dizilmiş
bir çeşit ölüm halinde gözleri

sonbahar
ikinci cem'in bu ilk sonbaharı
ıhlamurları çözük bozuk bir yolda
yeni dudaklarına damlayan ilk
[yağmur damlası
hırslı bir at gibi kapaklandığı ilk erkek uykusu
uzakta
elişi mavisi bir gölde
kuğulu

2.

petrol dağlarından ay büyüdü
21 dinarlık
bu rüzgârın adı zodiac mı ne
tahtakurusu
kokusu
iğde çiçekleri ve nane
ikinci cem'in gözlerindeki en hain karanlık
21 dinarlık

smyrna lady cem'in kucağına döküldü
iki kere iki dört sokağı'nda
(köşeyi döner dönmez rıhtım
agfacolor bir şileb isveç bandırası)
izmir'de mi nerde 3.000 mil uzağında
çıplak bir mandoline yenilmiş cem
dişlerinin arasında yaprak cigarası
kadehi yarım

smyrna lady ayın mavi südü
dikenlerinde bütün sıfır numara cutex
ikinci cem'in kaçırıp götürdüğü
zodiac rüzgârına sarıp bugün

3.

gece yirmi üç'lerde cem'in en karanlığı
uykularını bozan
yosun tutmuş paslı demir yeşili göz
juliette greco'nun en kalın sesli plâğı
kadehte yarım
calvados
smyrna lady yarından bugüne geliyor
omuzlarında zodiac rüzgârı mı ne sabahlık
bir baudelaire kırmızısı dudaklarında
agfacolor
elinde ağırlık

gece yirmi üç'lerde rio del plata sularında
bir şilebde
21 dinarlık

4.

ikinci cem karanlığını değiştiriyor
içilmemiş suları gözlerindeki
en bozuk yeşil
ve anlaşılmaz mâvi

ikinci cem gözbebeklerini değiştiriyor
en italyan aydınlığına varmak için güneşin
dişlerinin ucunda bir şehvet keskinliği
en bozuk yeşil
ve anlaşılmaz mâvi

ikinci cem kim olduğunu değiştiriyor
iki kere iki dört sokağı'nda
en hoyrat korsanı yırtılmamış denizlerin
siyah bir kuğu kadar asil
iki damla kan üst dudağında
çarpıntılı uykularına giriyor
soğuk memeli kızların
borneo'daki
en bozuk yeşil
ve anlaşılmaz mâvi

ikinci cem yalnızlığını değiştiriyor
bir fransız bankasında yalnızlığını
valparaiso'da
bir omzunda ikincisi fransisco bill
bir omzunda lostromo igor paveliç
dişlerinin arasında yaprak cigarası
ikinci cem yalnızlığını değiştiriyor
kirpiklerinde tel tel smyrna lady
yepyeni bir yalnızlık 100 ingiliz lirası
(can sıkıntıları dahil
içmek istemeler hariç)
beyaz borsada

ikinci cem yaşadığını değiştiriyor
25 meridyen boyunca eskittiği
en bozuk yeşil
ve anlaşılmaz mâvi

claude diye bir ülke

claude diye bir ülke siyah palmiyelerin
değişerek her gece genç kızları öptüğü
yanlış erkekler gibi çizdiği raphael'in
şüpheli dudakları ayva tüyü
claude diye bir ülke kuşların ürküttüğü
tüylü sevişmesini yağmurlu geyiklerin
kırık masalarının uzaktan göründüğü
lesbos adasındaki bitmemiş şiirlerin
claude diye bir ülke mermer prensesin
ağzıyla emdiği yılanların sütünü
o kadar korktuğu ibranî peygamberin
ay doğunca yaşayan ay batınca ölü

radyoaktif etkilerle saçların birden
balmumu bir heykelin başında uzaması
röntgen yansımaları seramik gözlerinden
ellerinin inatla göğsünü araması
boşlukta katılaşan bir kadın kahkahası
akvaryum yeşili flamand resimlerinden
kaşlarının aynalarda incecik alınması
her şimşek çakışta kendiliğinden
sabâ melikesinin odalık hareminden
kudüs'lü bir kızın âzeri ağlaması
servirû sultan'ın yahudi dişlerinden
çıplak ten aydınlığına işliyen sızı

claude diye bir ülke neuilly'de damgalanmış
fransız pullarının paris laciverdine
kendinden başlayarak herkeste yanılmış
rüyalar işleyince eksik erkekliğine
claude diye bir ülke değişmek sebebine
bütün köprüleri bir gecede atılmış
tozlu bir melankoli sinmiş şehirlerine
sınırları dikenli tellerle kapatılmış
claude diye bir ülke hiç kimse uğramamış
okyanus diplerinden yoğun sessizliğine
dünya haritasından oyulup çıkarılmış
uluyan bir köpek bırakılmış yerine

cinnet çarşısı

– 1 cinnetsaray

ömer haybo'yu konforpalas oteli'ne almadılar: kravatı ve bagajı yoktu. üstelik, ellerine karanlık bulaşmıştı. gece kâtibinin gözü tutmadı. almadı. başka bir otelin kapısı önünde, neonlar çığlık çığlık yırtılırken, viyanalı bale artistleri, bütün sa majeste butlarıyla burnuna güldüler. ömer haybo bir tarihte bunlardan bir ikisini avuçlarında çabucak buruşturup kâğıt sepetine attığını hatırlıyordu. oysa şimdi, gölgesini kaldırımdan kaldırıma vurup bu geceki yatağını hiçbir otelde hiçbir şekilde bulamazken ona yirmi dört ayar güleccklerdir: geceye yenilmiş bir ömer haybo: sarhoş, parası boşalmış vc otelsiz!

yarı geceden sonra beyoğlu'nda otel bulmak, hiç değilse altın dişlerini uzata uzata horlayan taşralı küçük tüccarların odasını paylaşarak sabaha gidebilmek ne türlü zordur, bilirse bilenler bilir. her gece kâtibi sizi uykusuzluğunun en kuşkucu gözleriyle delik deşik edecek, nerenizden olursa olsun, mutlaka olmaz bir yerinizden tutarak karanlığın kaldırımlarına dökecektir. şaşmaz. meğer ki abbas gibi içlerinden birinin ya da birkaçının yıllık yolcusu olun; ya da şehirlerarası telefonunuz sizden birkaç yirmi dört saat önce oralara uzansın! yoksa haliniz hiçbir şekilde ömer haybo'dan hallice olmayacaktır. hiçbir şekilde cüzdanınızı ve tabancanızı yastığınızın altına koyup mütareke istanbul'unu hatırlatan bu eski otellerden kötü gurbet uykuları çalamayacaksınız.

14, 18 ve 24 numaralı odalarda, beşer yıllık bekârlıklarını bozdurmaya gelmiş, doğu'nun çilekeş memurları; hayal kırıklığının taşlarıyla, gecelerini öğütüyorlar. 58 numaralı odada stuttgart'lı bir alman, tırnaklarını yiyerek birkaç saatta ihtiyarlıyor. 19 numaralı odayı geç! 4 numaralı odayı, lafı adamakıllı bol bahşişi adamakıllı kıt, erzurum'lu bir politikacı kapatmış. ya 121 numaralı? evet, ya haliç'in en arka uçlarına bakan yüksekteki 121 numaralı oda? işte tam mütareke istanbul'u: geceleri yağmur camları çizer bozarken, uzak uzak, üst üste çekilmiş fotoğraflar gibi general harrington'ın ve franchet d'esperay'nin fransız ve ingiliz 'zabitan'ı görünüp kayboluyorlar. evet, tutulmuş her oda, her kat! ömer haybo defolup haylaz gecesini başka bir yerde boğmalıdır.

otelde bir gece, bilemedin üç gece geçirip; yeniden ev rahatlıklarına, yâni tutulan havluya, mutfaktaki bildik yemek buğusuna dönmek başka, otel yaşamak başka! bir başka çeşit kimseler, öğle üstleri, en uykulu yüzlerini sirkeci ve tepebaşı'ndaki otel aynalarında bırakıyor; sabah üstleri yorgun argın ve birkaç parça gelerek, takınıp yatıyor. ceplerinde çek defterleri ve tükenmez kalemler eski mektuplar, kullanılmış sinema biletleri ve kürdanlar, kaloriferleri dinleye dinleye ısınıyor. yürek içlerinde mekânsızlığın gizli ağrısı. rüyalarında yaşantılarının (ne hikmetse) hep de en temiz, allah belâsını versin, hep de en unutulmaz dakikalarını ilmik ilmik aranıyor ve bulamıyorlar. otelleri yaşamak bir bakıma değişmek. ve değişken. her gün irade

dışında bir başkasına eklenmek; her gece başkalarının pis kokulu trenine katılarak yepyeni (ama nasıl yepyeni, hiç görülmemiş) bir gelecek aramak! belki de, bu. ha, ne dersiniz? belki de bu otel 'milleti' aslında geleceklerini ellerinden kaçırmış bir çeşit insan 'haşeratı'. şimdi tırtıllar gibi oda oda kıvranıyor; biri öbürünün, hepsi birbirinin geleceğine sulanarak, yaşadığı anı berbat ediyor. çünkü yok aslında yaşadıkları an: pratik olarak, günlük ve 'suflî' gerçek olarak mevcut değil. yalnız yoğunlaştırılmış gelecek hayalleri halinde; bir de olsa olsa konserve edilmiş geçmiş hayalleri halinde var. evet, evet: geçmiş hayalleri: otel halkının büyük bir yüzdesi; belki piç edilmiş olduğundan, belki kirlendiğinden; geçmişini de gerçekte olduğu gibi değil, istediği gibi düşünmeyi sever. çevresiz ve tanıdıksız olmak her otelde

başka bir adam, her otelde başka bir geçmişin kahramanı olabilmenin garantisidir. büyük şehirlerde oteller, yabancılara yalancı ev olayım derken, farkında olmayarak, içlerinde bir yirminci yüzyıl kirini biriktiriyorlar: lavabolarına her gece ve her sabah, diş macununuzun aydınlık tüten köpüğünü tükürüyor; bir yerde (asansörden indiğiniz, salona girdiğiniz anda mı, ne bileyim) kendinizden öncekilerin çamuruna ekleniyorsunuz. sonra gelsin anahtar gözlerindeki neuilly (seine) damgalı mektuplar. gelsin garsonların bahşişten aşınmış tertemiz elleri. şehirlerarası ve milletlerarası telefon. gelsin kendine benzetip benzetip emin olamadığın aklının içindeki çürük adam. (affedersiniz, ben burada bir yabancıyım). yabancı olmadığın bir yer var mı ki, ömer haybo?

zil. bir daha zil, birkaç kere daha. arayan 108 numaradır: garsonun ceplerine buruşuk liralar doldurup, yarından itibaren, kahvaltısıyla birlikte bütün sabah gazetelerini isteyecek. yüzü küf rengi. gözlerinin akı, sarı. geceleri, tramvay vınıltıları, ok yılanları gibi atlayıp atlayıp geçerken, o, (allah rızası için olsun) iki parmak uyuyabilsin diye, durmaksızın luminal alıyor; yine de, sinirleri tel tel gerilmiş ve dudakları mosmor uyuyamayıp cıgara üstüne cıgara içiyor. her gün, yerde boylu boyunca ölüsünü bulacaklarını sanıyor garsonlar, yok öyle şey! bir başka zil: uzun uzun, ısrarlı ve emredici: 98. hiç olmadığı ve olamayacağı kadar, 98. yani yalancı büyüklük, sahte ehemmiyet. otelde bile bilmem ne umum müdürlüğünün, ya da ithalat şirketinin büyük makamında oturuyor; old master pürolarını kül ettiği yetmez-

miş gibi, yeni ve yapay bir yaşama gücü olarak, haig and haig viskilerini, en çabuk ve en hızlı yollardan kılcal damarlarına akıtıyor. yarın almanlarla işte uyuşabilirse arabasını bir mercedes-benz'le değiştirecek. bir başka zil: 74. kesik, kararsız, varla yok arası. hani o kadın: hani benim, senin, ömer haybo'nun ve her erkeğin, doğumundan ölümüne bir deprem önsezisiyle beklediği, ince kadın. beklediği ve bulamadığı şefkat. beklediği ve bulamadığı iç mutluluğu ve huzuru. eğer saçlarını gevşek bir topuz halinde toplayıp, siyah kazağının üzerinde nefti bir deri ceketle, merdivenlerden iniyorsa; üzülme, hiç de umutsuzlanma: geceleyin siyah nylon bir yağmurluğa sarınarak, muhakkak uykularına gelir. evet, hiç değilse uykularına gelir ve artık bütün ziller, sabahlara kadar, kulak diplerinde çırpınır durur.

sonuncu zil, ömer haybo. otelinin en gölgeli pencerelerini iki balgamla kapatmış, bira köpükleriyle yükselen bir iç öfkesini, yakası açılmadık küfür ya da tabanca mermisi olarak çıkmadan, zaptetmeye uğraşıyor. otele indiği an, ıssızlığın avaz avaz tuzağına yuvarlandığı an değil mi? lavabo, karyola ve koltuk yabancılığı; pencere ve perde yabancılığı; abajur ve telefon yabancılığı derken yaşantısının bir bam noktasında her şey bütün bütün yabancılaşıyor. ve o, ihtiyar köpek ve mekânsız kurd yani, az aydınlatılmış koridorlarda, cigara ve kızgın yağ kokan yemek salonlarında yanlış yanlış dolaşarak, kendisini kendisiyle tanıştıracak bir bildik aranıyor. hepsi gitmişler. allah allah, hepsi ve tamamen gitmişler. onu ona tanıştıracak ne gazetelerin birinci sahifelerinden otuz iki tebessümlü bir film yıldızı kalmış, ne de ortadoğu pullarından kovulma dört dörtlük bir kral!

otel yaşamak, yaşamamak mı: kararlılık duygusunu kaybetmek, aileden soğumak, yarın kaygılarını sürgün etmek mi? abbas bunu dengine getirip de, eğer milano'da borghese oteli'nde, ya da erzincan'da yenişehir palas'da anlayamadıysa; ne yapıp yapıp, bu sefer ya bristol otcli'nin, ya da garpalas'ın merdivenlerini ökçeleriyle mühürleye mühürleye anlayacaktır. haliç'i şıpın işi boğan sabaha karşı sisleri, en aykırı bizans yapılarını bile balmumuna çevirirken; değil mi ki kallavi sokağı'nın oralarda, hâlâ daha otelini cdinememiş gece köpekleri dolaşıyor, oldu bu iş: cinnet çarşısı'nda otel gerçeği, bir yaşamak gerçeğinden çok, bir yaşamamak hevesi: şehir ve ülke içi, ülkeler ve şchirlerarası bütün ilişkilerinizi, ifrit bir kuklacı titizliğiyle oteldeki odanızdan düzenliyor, fakat kendinizi (namusum hakkına)

bu düzene katmıyorsunuz. hah, hah, hah! ben 70 numaralı odadayım ve merih'teyim. rize'den bin şu kadar sandık portakal vapura yüklensin! atina'daki african boys revüsü, tropikal hergeleleri ve ısınmış gergin tamtamlarıyla hellenic line'nin bir gemisi üzerinden, beyrut'taki elkeyf pavyonuna aktarılsın! münich'den istanbul'a bin kutu agfa negatif göndersinler. ben daima ve kuklacının tekmil rahatlıklarını giyinmiş olarak, 70 numaralı odadayım ve merih'teyim: kurduğum ve bozduğum ilişkiler, kullanılmış bir jilet kadar olsun hayatıma girmiyor. gidip gözlerimi pencerelere vurdum mu çileli tramvaylara, akşamüstü memurlarına, dört

beygirlik bar fâhişelerine toslayıp; (evet, evet, evet) yaşamadığımı anlıyorum. ben bu iç odalardan, ağrılı telefon zillerinde ve ürkütücü saat başlarında uzayıp giden bir şikâyet miyim ne? biraz taşradan devrilmiş badem bıyıklı memurların 'bertafsil' şikâyeti. biraz fakültelere gelmiş kalmış liman çocuklarının sinemaskop şikâyeti. fakat asıl, büyük ve önemli, kendi kurduğumuz ilişkiler düzenine bir yırtığından olsun bir türlü (hay allah kahretsin) sahiden katılıp acısı ve şenliğiyle ciddi ciddi yaşayamamak şikâyeti!

aynı otelde ömer haybo'yu ve abbas'ı kıstırıp, birini evcilleştirip ötekini hınzırlaştırarak, bir ve aynı adam kılabiliyor musun? al sana yaşamak! oysa onlardan, hangisi hangi otelin kapısına saplansa, ötekisi ya koltuk altında iki ağızlı kamalarla derisini delmek için hazırlanıyor, kanına susamış; ya da kendini yangın merdivenlerinden sokaklara dar atıyor, bıkmış usanmış! biri dakikalarını sıkıştıra eze yaşayan (hem de it egoizmini yaşayan) otel yırtıcısı; ötekisi zaman ve uzaya, sağduyu ve sağbeğeni halinde dağılmış insan evcili. birinin kopardığını öbürü bağlıyor. ömer haybo haklı ya da haksız (önemli değil) her zaman bir action'a bitişik, hiçbir zaman düşünceyle bağdaşamamış; abbas her zaman evlere şenlik bir düşünce doğurganlığını yaşıyor. doğurduklarını öldür allah kendi dışında etkili eylemler kılamayarak. öyleyse o otel senin bu otel benim. hayır bu

otel de senin. hayır o otel de benim. sen şimdi (benim bir diş fırçası ve bir daktilo halinde defolup bıraktığım) güneş ve gökyüzü görmez bir şubat odasından, az sonra yemeğe inecek; anlaşılmaz bir kolaylıkla, kumar düşkünü bir aktrisin kauçuk dudaklarını, (sevmezsen), bir liseli kızın evlilik kurgularını yiyeceksin. ben lozan oteli'ndeyim. hayır, garpalas'tayım. on beninci sartre'ı okurken limonlu bir coca-cola ve barutu çok dumanlı bir yalnızlık patlatıyorum. seni o otelden, beni bundan kovuyorlar. ben ona gidiyorum sen aynı anda buna geliyorsun. ölmek işten değil. delirmek. sırtısıra oteller, yağmur geceleri akan, kar geceleri üşüyen. serseri ve kurtlar yatağı. oteller, oteller, oteller. birinden ötekine, ötekinden berikine yayından kurtulmuş öfkeli bir mekik hızıyla dolaştığım. hanginiz'den ömer haybo'ya, yani kendime, telefon edebilirim? söyleyin bana, hanginizden?

– 2. rock'n'rol köpekleri

bu başka bir sonbahar saçlarını boyatmış bir
nylon sarışınlığını çekmiş vitrinlerine
hiç tanımadığım akşamüstleri sarhoş geliyor
boenig uçaklarıyla valizlerini barda bırakarak
adamakallı geliyor simsiyah balkan otellerine

midhadpaşa stadı'nda bir maç beşiktaş yeniliyor
açık tribünlerde yamyamlar ağlayarak

hadi sen de gel viyolonsel gibi çök yanıma
mavi beyaz bir ruj aksın dudaklarından
salem cigaraları aksın tebeşir beyazı
rock'n'roll köpekleri bir üç beş akşamıma
hadi sen de gel tak en uzun kirpiklerini
alnından bitmesin kaşların gri çekilmiş
iki büyük parabellum unuttuğum memelerin
hadi sen de gel viyolonsel gibi çök yanıma
yeşilköy'de bırakıp fransız güzelliğini
on bir buçuk dolarını ve yarım ingilizceni

istanbul radyosu'nda kaç kere çardaş fürstin
büyük postahane'den kaçıncı telgraf çekiliyor
piyasa durgun stop artık mal göndermeyin

bir citroen çözülmesin londra asfaltına
girip içine şehzadeler gibi boğulduğum
yamyassı bir citroen gecenin basıncından
trafik polisiyle arası hiç düzelmemiş
ben demek burda değilim ben artık yoğum
bütün buluşmalarımdan tekrar vazgeçilmiş
çünkü beni bir yerde baudelaire bekliyor
yepyeni şiirler yazmış ambalâj kâğıdlarına
sıcak bir yağmur akıyor yeşil saçlarından

burası 48 41 60 beyrut'la görüşmek istiyorum

afiş kapılarındaki kırmızılar deliriyor
öyle yanlış kırmızılar ki toulouse-lautrec
ressam sakallarının bilerek kabul etmediği
acı bir absent gibi ansızın içilmiş
marcel carné'den bir yağmur bekleyerek

wagons-lits cook yataklı vagonlar şirketi

aksi tesadüf bir kere daha toulouse-lautrec

– 3. bir de manhattan olursa

sen de dudaklarını boyadığın zaman orlean düşesi
ben hangi filme gitsem sonunda ölüyorum
bu şehrin en büyük yanlışı galata kulesi
onu cinnet çarşısı'nda bile hiç kimse sevmiyor

müslüman meyhanelerinde sarhoştan geçilmiyor

onları ben biliyorum asıl ben biliyorum
durup durdukları yerde sanki kayboluyorlar
ikiler ve buçuklar üzerinde acı siyah
içip soyunuyorlar korkularından bazıları
kenar çizgileri titrek içleri bozulmuş
bir gece beni şişli'de bulmuşlardı hani bir
bekçi yırtılıyordu cebinde yüz beş kuruş
sonra denize girmişlerdi sabah sabah
onları ben biliyorum asıl ben biliyorum
iç suratlarına tükürüp duruyorlar hanidir
dudaklarında çetrefil kadın yazıları
gecenin avuçlarına her biri ayrıca kusulmuş

bir tramvay çiğnedim midem hâlâ bulanıyor

sekiz on beş'te durmuş bütün meydan saatları
gece mi yoksa gündüz mü iyice anlaşılmıyor

başım nasıl dönüyordu yüzüm ne kadar sarı
çünkü saat başlarını koynuma saklamıştım
çünkü bismarck bir kere daha batıyordu
lindberg'in oğlunu bir kere daha kaçırdılar
yolda yeşil bir ford su gibi akıyordu
kalın bir yağmur camlarında kırılıyor
akşam üzerleri zehir zemberek acıydılar
yalnız bir zil çalıyordu tenha koridorlarda
niye çaldığını bir türlü anlayamadığım
zaten orada değildim bir uykuya saklanmıştım
bütün pencerelerimden deliler bakıyordu

cezayir'de her gece sokağa çıkma yasağı
bir ağaç öldürülmüş galiba sonbaharda
yabancılar lejyonu'nda izinler kaldırıldı

onları ben biliyorum asıl ben biliyorum
zenci seviciler hiç kimsenin anlamadığı
erkek pantolonlarına simsiyah kurulmuş
yalnız pipo içen bir de manhattan olursa
gece sokaklarında bıçak bıçağa bulduğum

ansızın birbirinden dehşetli soğumuş
onları ben biliyorum asıl ben biliyorum
cep radyolarında count bessy çıldırıyor
bir yumrukta dağıtmışlar kanıyor dudağı
bir de çocuk kirpiklerini boyar arasıra
esrar kaçakçısı mı ne polisin tanımadığı

cinnet çarşısı'nda her gece büyük bir kuş
lacivert kanatlarıyla bastıran ömer hayBo'yu
her gece yalnızlığında klaksonlar parıldıyor
silahşör karakolu'nda boğazlıyorlar uykuyu

– 4. sirkeci garpalas 32

elektrik çiçekleri açıldı mı sayaç dönüyor
ben de dönüyorum sirkeci garpalas 32
birisi neuilly'den iki uçak mektubum var
hangisini açsam birkaç satır daha yalnızım

çocukluk serüvenlerim tüccar horn filmindeki

hangi kız yüzüme baksa mutlaka parasızım
yıldız falımda mutlaka yolculuk görünüyor
benim için bir şey yapın suçlu değilim ki
kimin kapısını çalsam elini tutacak olsam
kendiliğinden atıyor bütün sigortalar
şehrin bütün ışıkları bir anda sönüyor
ben de sönüyorum sirkeci garpalas 32
birisi neuilly'den iki uçak mektubum var

yine bir radyo ıslığı sızıyor kulaklarıma
şimdi baylan'a gitsem hiç kimseyi bulamam
iki kırk beş seansı başladı üstelik yağmur

yoksa seni içim sıra çok mu hızlı yaşadım
uzak olduğumuz halde ne oldu bilmiyorum
aramızda her şey bitti artık gelmesen de olur
bana yazmasan da olur seni hiç sevmiyorum
halbuki gelip gelip rüyalarıma giriyor
o çocuk yüzlü siyah trençkotlu kadın
aylardır bir plak arayan sayanora ismindeki
onu yüksekkaldırım'da akşamları görüyorum
siyah bir lale gibi yorgun boynu bükük
yarı yarıya yabancı yarıdan fazla uykusuz
kim olduğunu bilmiyor ne yaptığını bilmiyor
bir vitrin aydınlığında gizlice bakışıyoruz

rahmaninof'un piyano konçertosu saat dokuz
nargile meraklısı kadınlar emirgân'da tek tük
yine her satırbaşında vlaminck'e dönüyorum
yırtıcı bir kuş gibi yalnız bulutlar içindeki
ne kadar ampul varsa beyoğlu'nda kör kütük
kirli bir sis ıslak elleriyle hepsini örtüyor
yine konyak sarısı yumuşak bir sonbahar
herkes ümitsizliğini sırtlamış evine götürüyor
ben de götürüyorum sirkeci garpalas 32
biri neuilly'den iki uçak mektubum var

nerdesin inge nerdesin nerede değilsin ki

gece soğuktan diken diken ürpermiş bir meydan saati gördüm: bir, diyordu. tramvay rayları bilenmiş, gizli yağmurların hınzırlığından, kaldırımlar inecik ıslanmıştı. nikotin ve alkol, sonra kolkola girdiler, hayalet taksilerin sabaha doğru aktığı köşebaşından, büyük parmakkapı sokağı'na devrildiler. bayrakları yırtılmış bir geceydi bu: her pasajında hain namluları saklanmış, her telefon zilinde ölüm haberleri parlayan; yıldızları dönük, yenik bir gece. arka beyoğlu'nda, allah bilir, her on dakikada bir kadın yırtılıyordu. birazdan orman bıyıklı çöpçüler, sokak aralarından, siklamen rujlu dudaklar, balgam tabiatında gözler, kesik memeler süpüreceklerdi. halbuki ömer haybo, iç cebinde, neuilly (seine) damgalı mektuplar; birbiri ardınca bitmez tükenmez cigaralara biniyor, gecenin sabaha bulaştığı yerde asıl kaybettiğini, yani kendisini arıyordu: çirkin, tutkulara tutkun ve en önemlisi, ulaşılmaz hergele! aslında ömer haybo kim? doğu'dan bakarsan yaşaması en yüksek S. saatinde bozulmuş yarı gâvur bir batılı; batı'dan bakarsan hiçbir vakit gerçek kimliğini 'ibraz edememiş' uyurgezer bir doğulu! bütün

bunların dışında cinnet çarşısı'nın dişlileri arasında, (kim ne derse desin), ölümle alışverişi olan, yarı insan yarı alkol bir hayal! böyle böyle çarşımızın gerçeğine ulaşıyoruz: bir saatinden tut bir başka saatine git, işte bu beyoğlu'nda ölünmekle çürünmek arası bir kirlilik yaşanıyor; tek tek, boyanmış dudak, kırık diş, traşlı ense ve binlerce bozuk böbrek olarak!

ama dur, önce beyoğlu kim? benim, yani beyoğlu'yum. piçim, bir rivayete göre bir bizans tekfurunun piçiyim, bir başkasına göre soho'nun ve st-germain-des-pres'nin. tünel'in oralarda galip dede caddesi'nden başlıyorum; bar bar, otel otel, meyhane meyhane; bir alkol, yalnızlık ve nikotin ağacı gibi açılıp, taksim meydanı'nda bitmiyorum. nasıl bitebilirim? sıcak konyak ağzı keskin bardaklara dolup boşalıyor. paçavra banknotlar, en aşağılık orospu huylarıyla, bir gecede belki yüz el değiştiriyorlar. havagazı musluklarında o ince yılan ıslıkları. buğulanmış 1919 camlarında intihara fevkalade kabiliyetli beyaz ruslar! sonra ben, allah belâmı versin, yani pera, gözlerimi kilitleyip ciğerlerimi takımı ile boşaltarak nasıl bitebilirim? istesem de olmaz! çene kemiklerimi

kanırtarak tam asmalımeşcit'teki yeraltı barlarını diş diş çektiğim sabah ayazında, ansızın, toprak-lüle sokağı'ndaki randevu evlerini ve saklı kumarhaneleri görüp çıkarırsam! küçük fâhişelerimi ve cinsiyeti belirsiz çocuklarımı sileyim derken, kürk mantoları ve avanak tavuskuşu halleriyle yüksek tiyatro yıldızları ve köçekler, hususi arabalarda bekleyen yüzüklü tüccar avuçlarına boşalırsa! midemle yüreğim arasında bir yerde, değil mi ki bu çamur pazarı kurulmuş; ne yapsam, ne etsem: kafamı hangi haliç boğuntusuna soksam, kurtulamam! yüzyıllık çirkefimi yenileye yenileye piçliğimi ve dehşetimi yaşayacağım. yaşamaksa! kötü bira köpüklerini üfleyip, vitrin arkalarından, uzak bir gökyüzünde bir mendillik temiz bulut, iki parmak kirlenmemiş mavi arayacağım: gözlerimi dinlendirebilmek için. dinlenirse! dinlenebilirsem! siz bir şehir midesinin, sıfırdan sonsuza doğru ürkek kibrit aydınlıklarını öğüterek, ölmesini yaşaması ne demektir bilir misiniz? nasıl bir dev yorulmasıdır, bu! nasıl, yemyeşil yosunlar büyüterek terlemektir! dinlenmek, hah dinlenmek ne kelime?

gece devriyeleri ömer haybo'yu en son küllüçıkı sokağı'nın köşebaşında görmüşler: yere bilmem kaç köşeli bir yalnızlık atmış, üzerine bir balgam çivilenmiş. demek ki sarhoş: karanlığın bu sinsi celladını tanıyamıyor: yalnızlığı, yalnızlık önce kral. sonra ve daima cellat. boynunu vurmadığı, sıfıra indirmediği hiçbir maddi varlık, hiçbir manevi değer kalmamış. gecenin bir saatinden sonra içinizdeki yalnızlığı tanıyamazsınız: iki ağızlı bir balta mıdır, yoksa indi inecek bir giyotin bıçağı mı? artık romanlardaki ve şiirlerdeki beşerî görevinden kovulmuş, kirli, ahlaksız ve gangster bir yalnızlığın zehirli dairesi tamamlanacak, kurşun diktası kurulacaktır: bu yirmisindeki kızın üstüne limon sıkıp yiyebilmek için, heh heh heh, on beş yalnızlık gecesi kâfi. cellat neredesin? sabahın kaldırımlarına, ürkek ve yalnız bir bâkireden acemi ve yine yalnız bir orospu dökmek kimin işi? cellat, hadi ya! göçük milyonerin en siyah frakının en olmadık yerinde (ne sihir ne keramet) bir browning kılıfı olmayacak mısın? ol, ol! ayrıca ingilizler hesabına çalışan bir çek mültecisinin bir apartman terasında bilek damarlarını

seninle açması; hem de nasıl, gözlerinin kuytularında prag üniversitesi'nden kalmış bir ümit çığlığıyla açması; daha daha lübnan'lı beyaz zehir kaçakçısı ermenilerin (varuşak ve haygazyan mı?) kanun dışı tansiyonlarını, ölüm sınırlarına seninle ulaştırması, biraz daha hınzırlığını ve mel'unluğunu, fakat en çok merhametsiz heybetini arttırır. sen yalnızlık, insanın çocuğu ve celladı; bu cinnet çarşısı'nın cigara külü, tuzlu fıstık ve kötü parfüm kokan rezil avuçlarında al capone gibi gezindikçe, daha çok devriyeler, daha çok yıldırım ekipleri; ömer haybo'yu, gözlük diye siyah itlikler takınmış olarak, çılgınlığın eşiğinden toplayacaklardır. meğer ki alkol tutmaya! ya, ya, meğer ki alkol, kulak memelerinden yengeçler gibi kıstırmaya!

garson, bu bira kudurmuş ısıracak: kaldır şu bardakları! bana bir duble hınzır konyak getir: çizgisi ince çekilmiş, zehiri tamam, itliği bol olsun! bana ustura aydınlığında bir duble rakı ve aşağılık leblebi! bana bozuk cansıkıntısı, kullanılmış serserilik, heyecan dozu adeta'yı aşmayacak kadarcık da serüven getir! alkol, işini bilen haydut yamağı, gece ve geceler boyu durmaksızın o

gırtlaktan o gırtlağa koşturuyor; adamına ya da kadınına göre unutuşlar, aşklar, acılar; daha doğrusu ve sahicisi, hayal sistemleri dokuyor. işi bu. bir işi de bu: gerçekte olmamışı, olmayacak olanı teselli ve zaaf örgüleri halinde bulutlu bir sarhoşlukta olduruvermek! her sarhoş, ilk yudumuyla son yudumu arasında, kaç yüz yıllık serüven yuğurur bir bilseniz! oysa öbürü, yani alkol bütün hainliği ve kayıtsızlığıyla binlerce karaciğeri, kilometrelerce insan damarını, bilmem kaç sinir sistemini (allah allah) alışkın ıslaklığının ve acılığının öfkesine tutup yakıyor. bir cellat da bu: ikinci cellat. şişede durduğu gibi durmayan: katiyyen hiçbir şekilde durmayan, en perfect lady'den en yılışık ve bayağı kaldırım sürtüğünü, en gentleman salon adamından en sulu köşebaşı zamparasını küt diye çıkarıveren! seni ilkokul heveslerine uygun, çelik ve beton köprüler kurucusu yalçın bir mühendis; onu başbakan, berikini büyük komitacı, öbürünü haftalığı yüz bin liraya gelen beygir kalçalı alaturka şarkıcı yapıveren acı su! içmek bir bakıma en kötü intihar şekli, bir bakıma en pahalı delirmek midir; olsun, öyle gece köylüleri var ki her an

içlerinde kezzap buharları tüten bir alkol gölü biriktiriyorlar; böylelikle önlerinde beliren günü daha doğmadan boğazlamış oluyorlar. içmek herhangi bir action'u tasarıdan uygulamaya geçirmeden; tembeli, uyuşuğu ve miskini, yapmış ve bozmuş olmanın hüznüne öylesine çarpıyor ki, hemen hemen bütün büyük içiciler saçma'yla yokluk arasına sıkışıp çatır çatır eziliyorlar. aslında bir ağır ölmek de bu!

içmek, gündelik ve çıplak gerçekten, dumanlı bir hayalistan'a kaçmaksa; şehvet daha başka ve daha aşağılık bir kaçmak: hayır, aşk değil, sevişmek bile değil hattâ: sadece en hayvanca, en arınmamış, en sapık eğilimleriyle şehvet! kardeşinin karısına niyetlenmek, dostunun nişanlısına gözkoymak! ömrünce görmediğin bir kadınla ömrünce bir daha göremeyeceğini bile bile rezil avuntular kaypak teselliler için ilk insanlığın barbar şehvetine gitmek! bir yarım, bir yitikseniz ensenizi burgu gibi oyan tamamlanmak arzusu sizi belki de cinsel eklenmelere itecek duracak; her defasında ya daha başlamadan tiksinecceksiniz ya sonraki yıkılışınız öncekilerden birkaç misli daha ağır olacak, bozulacaksınız. çünkü alkolün yal-

nızlığın ve karanlığın krallığında, düpedüz aşk bile beşerî ve yüksek bir tamamlanma olmaktan çıkmış; adamın ayağını bütün bütün kaydıran, yosunlu, kirli, hayasız bir oyun olmuştur: daha çok paranın, en çok alkolün, bilmem ne kadar züppeliğin ve gösterişin sırtında dönen yüzde seksen yalan, yüzde on aldatmaca, yüzde on kirletmece olan bir oyun! hadi artık gözler bozuk yumurta kıvamını bulsun, bulansın! burun delikleri büyüsün: tünel'den taksim'e doğru yarı geceden sonra beşerî görevinden koparılmış şehvet yeryüzüne nesiller üretecek bir öldürgenliği mi temsil ediyor? işte bir cellat da bu. üçüncü cellat. saat: sıfır iki, ben şehvetim, uyruklarımı bir bir tanırım: caron pudrasının, dior tuvaletinin, rhodia kravatlarının gerilerinde bir yerde şaşırtıcı bir kolaylıkla en hayvan çizgilere yaklaşır; sutyenlerini ve yaka düğmelerini eğreti bir medenîliğin askısında unutup: harcanmış hayatlarını, hiçliklerini, bunalımlarını ağlayarak avuçlarıma kusarlar.

elbet şu ömer haybo, her duvarı ayrı ayrı ve özellikle kirletilmiş gecenin ve abbas'ın izlemesinden sıyrılacaktır; bulanık alkolün, iğrenç şehvetin ve gemi azıya almış yalnızlığın! onunla

ben, yani abbas; yani bir yarı geceden öbürüne iç şimşekleri ve soluklanmalar halinde aktarılan; hem korkumuzun kalleş bıçakları ellerimizde ezici saklambacımızı oynayacağız; hem de ufak ufak bir cinnet çarşısı'nı öğütüp criteceğiz. bunun için ne lazımsa akıl cebimizde ve mide cebimizde hazır: fare tiksintisi, elektrik tuzu, colt mermisi, yalnızlık ve yalnızlık zehirleri, kullanılmış kadınlar ve taze can sıkıntıları. aklınıza ne gelirse, ne gelmezse! yalnız limanı ve garları alıp götürün. beyoğlu'nu yüksekkaldırım'dan ve taksim'den tıkayın. hah şöyle! şimdi gel ömer haybo, yalnızlığını iyice destele alkolünü midenin termosuna doldur, şehvetini dişli kurt köpekleri gibi ardına tak ve gel! seni kalyoncukulluk'ta camlarına gün ve namus aydınlığı, yaşama sevinci vurmuş herhangi bir berber dükkânı önünde bekliyorum. hadi gel! erkeksen! saat: sıfır üç! tahtakurusu gibi duvarlara yapışarak mı geliyorsun? hah hah! zarar yok, öyle gel. ben katı, sıhhatli ve sağlamım. ben abbas'ım. eller yukarı!

mâhur sevişmek

emirgân'da çay saati

çerağân sarayı'ndan büyükdere'ye
üşümek sonbaharında eski çınarların
uzadığı yerde gizlice akşamların
başlayıp adetâ kendini dinlemeye
kafeslerin ardında bol gözlü bir kadın
ansızın giydirilmiş ipek ferâceye
bir çay yalnızlığı emirgân'dan öteye
değdikçe ısındığı yaldızlı bardağın
nedîm'den yansıması tatyos efendi'ye
tenhâ bir genç kız sesiyle hicazkâr'ın
kuytularda çürüdüğü bağdadî yalıların
yorgun sarmaşıklarıyla sarkmış bahçeye

soğuk kuşlar gibi dağılır boğazda
rüzgârın getirdiği donuk bir yağmur pusu
istinye'de gemilerin karanlık uykusu
kırık direkleriyle dalgın ve hasta
birden içimi kaplayan ölüm korkusu
selâm verilince meçhul bir namazda
gâzâli'yse biraz mevlânâ biraz da
kubbenin altındaki divan uğultusu
'şeref' vapurundan en kirli beyazda
yüzlerce harbiyeli sürgün yolcusu
havada bir asılmış adam kokusu
istanbul jöntürkleri hüzzâm bir yasta

yankılarıyla telaşlı geceleri bebek'ten
motorların taşıyıp o kadar bitiremediği
en yılgın sonbahar benim gözlerimdeki
çok daha dumanlı mütâreke günlerinden
alaturka saat kaçta ikinci tömbeki
miralay sadık bey'in nargilesinden
dem çekip kumrular gibi sebilleri
[şenlendiren
osmanlı sehpâlarının gölgesindeki
emirgân'da acılaşmak koyu bir semâverden
çaylar gibi kararıp kaç defalarca eski
bir şiir üzüntüsüyle müseddes
[biçimindeki
çoktan unutulmuş kilitli defterlerden

yarının başlangıcı

– bu şiirler belki hiç yayımlanamayacaktı. onlara gün ışığına çıkmak imkânını veren 27 Mayıs ülkücülerine adanmıştır.

1.

eğer bir gemi demirlemişse boğaz'da
dolmabahçe önlerinde
sen böyle gemiler düşün sabahlara kadar
hep yorgun gemiler düşün
uykusuz gecelerinde
dahası var
pencereler ağarsın
tan yerleri ağarsın
taze bademler gibi ağarsın
bırak
uyunmaz çarpıntılı telaşlı uykularında
akrepten yelkovana gidip geldikçe gözlerin
silahlar çatladıkça kulaklarında
sen hep böyle düşün taşın
beni düşün hep
silkilmiş bir dut ağacı kadar hüzünlü yalnız
tek başına bir servi kadar
kıpkızıl bir bozkırda
hırçın bir bozkırda aç ve çırılçıplak
tan yerleri ağarsın uğultularla

bırak
yıldızlar bir çiçek yağmuru halinde
[dökülsünler
sen hep böyle düşün taşın
beni düşün hep
özgürlüğe yürümüş yolundan kalmayacak
mayıs öğrencilerini

sabah gazeteleri getirsin
ölüm haberlerini
kanla ıslanmış çocuk gözlerini getirsin
beyazıt meydanı'nda dövüşen istanbul
[üniversitesi'ni
düşün ki sen
bütün ihtilalci rüyaların içindesin
bir an için
o ilkbahar rahatlığından sıyrıl
leylakların eflatun mutluluğunu
toprağın umutsuzluğunu
unut
etrafında ne varsa hepsini birden unut
ne varsa küçük ve basit
kendi şahsına ait
sonra ya hışım gibi rüzgâra karşı yürü
eski muhariblerin kızılay'daki gösterisinde
ya uzun
mükemmel söylenmiş bir şiir gibi
büyük seferler yapan bir uçak gibi yorgun

en gazeteci gözlerinle gülüver
mapusane hücrelerinde
bulut bulut
yahut
bir ekvator ormanınca sık
ılık denizlerdeki buzdağları kadar seyrek
umutlarının üzerine titreyerek
bir ihtilal gibi yaşamaya alıştır kendini

yâni
bu her şeyden evvel
şu ahmed şu mehmet kalabalığını
şu ölümsüz şu hepimizin ömrüne bedel
şu kırk haramilerin elindeki vatanı
nadas yağmurları gibi hakkıyla sevmek demektir
harcanıp
karşılık beklemeyerek
işçinin hakkını işçiye vermek
köylünün hakkını köylüye
ve eğer sahiden
dölün kadar seviyorsan bu memleketi
kırk haramileri sürüp çıkarmak anlamına da gelir
aynı zamanda bu 'harim-i ismeti'nden
unutma ki sevmek
yalnız kelâm değil, gerçek mânada bir faaliyettir
bir tutmak korumak ve kurtarmak faaliyeti
ve bunların her birinden
aynı miktarda sorumlusun

şimdi küfürlerin mısra mısra gezindiği
şimdi bu kan sabahının utanç verici karanlığında
istanbul'un üstüne kirli yıldızlar düşerken
içinde ürpermeler büyümüyor mu
yosunlar gibi soğuk ve parlak yeşil ·
varıp sonra baktıkça pencerenden
acı ve tuzlu dağların dibinde mütevekkil
kerpiç damlarımızı görmüyor musun
halkımızı görmüyor musun
bir kin damlası gibi masmavi gözlerini
yüksek fırınlarca harlı saygılı
[göğüslerini
omuz başlarını görmüyor musun
hele unutulmanın kapkara yalnızlığına
salıvermişsen onları
ihtiyar beygirleri talihlerine terkeder gibi
salıvermişsen
uçsuz bucaksız ovalara doğru
yazmayı öğrenmemişlerse
öküzlerin ıslak nefesleriyle giriyorlarsa
marsık uykularına
sorumluluk zaten yeterince büyüktür
ve sorumluluk kadar büyüktür
senin bu sorumlulukta hissen

sabahlar açıldıkça ölüler sanki büyür
harbiye'den uçurulmuş umutlar gelir seni bulur
bir damla yağmur düşer kirpiklerine
parlak
senin olmaktan çıkar bu kadar gecelik rüyaların
büyük kıvılcımların sevinciyle gökyüzünü
[dolaşarak
ansızın özgürlük şarkılarına başlarsın
her zamankinden başka mânalar kazanır
ansızın insanlar
dünya ve yaşamak
sen yine düşün taşın
beni düşün hep
hürriyetin kendisi kadar mağrur
bir yağmur hazırlığı kadar muhteşem
bermutad
biz ki ellerimizle türkiye'yi kurtarmak
[azmindeyiz
bugün elbet şiirlerim
mitralyöz kuşakları gibi saklı durur
şafaklar donanırken elbet ki yarın
paldır küldür vatan dağlarında
bir roman gibi kurşuna diziliriz
feryat feryat

özgürlüğü ve barışı istedik diye yalnız
meydanlarda öylece kurşuna diziliriz
buna rağmen
kulaklarındaki cehennem seslerine rağmen
içinde hâlâ şüpheli bir nokta kalırsa
eminim ki kabahat evvel ve âhir senindir
sen ellerinle bir vatan kurmaktan kaçıyorsun
hünerli ellerini hırsızlara saklıyorsun sen
sorumlusun

2.

öfkemiz kanlı bir bayrak gibi bu akşam
parmak uçlarımızda delik deşik ilkbahar
delikanlı yapraklar terlemiş
şehrin damları üstünde bir yangın kızıllığı
bulutlarda aykırı pırıltılar
ve bir şileb demiri gibi içimize işlemiş
simsiyah
    silahların insafsızlığı

yelkenlerim çırılçıplak
    rüzgâra çıktım bu akşam
süngülerle bilendi mısralarım
radyoda şarkı söylüyor
    karanlık saçlı türk kızı
yapraklar dökülüyor sanki şarkısı
gidenler dönmedi
    gözlerim çürüdü yola bakmaktan
ağlıyor karanlık saçlı türk kızı
    ağlıyor vatan

işte soyundu dökündü istanbul şehri'nde bahar
istanbul şehri'nde
menekşe gözlü yağmur bulutları
dağlarda büsbütün köpürdü papatyalar
kana bulanmış öfkemiz
kana bulanmış rüzgârın kanatları
ankara'da yağmur yağıyor
ankara'da
yağmur altında ölülerimiz
mustafa kemal'in korkusu yok
ihtişamla gelecek günlere bakıyor
bir demet karanfil güzelliğinde türkiye geceleri
yumrukları sıkılı ve fabrikalar
ve kıvılcımlı çocuk bahçeleri

beyazıt meydanı'nda elleri türk çocuklar
heyecanlı bir ateş yakmış
kan çiçeği kırmızı
oğul vermiş arılar gibi geçiyor caddelerden
geçiyor bulut bulut
istanbul'da yüksek tahsil talebesi
derslerini bırakmış
kan çiçeği kırmızı
nefes alıp verircesine yine akşam oluyor
birazdan yıldızlar söylemeye duracak
şarkımızı
istanbul'da yıldızlar
kan çiçeği kırmızı

ankara içlerinde bir adam yaşar
ankara içlerinde anıtkabir'de
sarışın başkumandan
mavi bir kalpak gibi geçirmiş başına
gökyüzünü
rüzgâra verir rüzgâra
kuvayı milliye rüzgârına
hürriyetli türküsünü
ankara içlerinde garnizonlarda
ordunun ve donanmanın erleri
kurmaylar ve subaylar
gözleri saatlerine saplı
son emri bekliyorlar
besbelli yine o'ndan
ankara içlerinde bir adam yaşar
ankara içlerinde anıtkabir'de
sarışın başkumandan

ılık bir imbat tuzluluğu gözlerimi sardı bu akşam
gözlerimi bu akşam ateş serpintileri
bu akşam
    mermilerden örülmüş istanbul şehri
gökyüzüne bakmak gibi içimde bir his
daracık bir pencereden gökyüzüne bakmak gibi
içimden bir his dünyayı kucaklamak gibi
ve kulaklarımda
    kıldan ince kılıçtan keskin şarkısı
        kuvayı milliye rüzgârının
sonuna vardı birikme
    artık yeter
        sıçrama başlasın

3.

ellerimizi bağlıyorlar paşam
parçalayıp ellerimizi
    kan içinde kurtarıyoruz
dünya yine dönüyor sabah akşam
gözlerimizi bağlıyorlar
    kör ediyorlar
gece şimşekleri gibi yaşıyoruz

daha parmak kadar çocukken paşam
mapuslara sokuyorlar bizi
    bir fidan kadar çocukken
    bir çiçek kadar
        karanlık karanlık mapuslara
sonra tutup dilimizi bağlıyorlar bizim
tepeden tırnağa silahlı karakollar
    ardında karakollar
        her söylediğimizin

kollarımızda taşırken de
köpek dişleri gibi o kelepçeleri
    gülerken de ağlarken de
biliyoruz ki bir türkiye hazırlanıyor
çekirdek çatlayıp sürecek
budanmış ağaç budak yerinden sürecek
    ölmeyeceğiz
    biliyoruz ki ölmeyeceğiz

dünya yine dönüyor sabah akşam
dağlar süt mavi bir ışıkta tertemiz yıkanıyor
biliyoruz ki elimizi de bağlasalar
    dilimizi de bağlasalar
kurtlara da atsalar bizi kurtlara da
göğüslerimizi yarıp
    gencecik yüreklerimizi de çıkarsalar
ölmeyeceğiz
    biliyoruz ki ölmeyeceğiz paşam

4.

yalnızım
karanlıklar tükürcn kahrolası bir denizde
serseri bir mayın kadar
yalnızım
sizler de olmasaydınız sen de olmasaydın
ya siz de olmasaydınız ya siz de
toz topraklı bir rüzgâr telaşıyla
etrafımı alıvermeseniz
sesleriniz
güleç çocuklar gibi gelivermescler
ya öfkemiz de olmasaydı
zulmün körüğüyle üflediğimiz
ya öfkemiz de
bilmem ki ne yapardım

yalnızlık şeytana mahsustur
ben hiç yalnız kalmadım
ilkbahar bu
yağmur yağdığı olur
güneş açtığı olur
limanda bir geminin demir saldığı duyulur
o saat yanıbaşımda olduğunuzu anlarım
ulu bir nehrin için için akması gibi
için için türküler söylediğimiz olur
gazi sakarya'nın akması gibi
şanlı sakarya'nın
istiklâl marşı'nı ve plevne şarkısını söyleriz
mustafa kemal'in dağ başını duman almış
[şarkısını
sonra şiir faslı gelir
namık kemal'den nâzım hikmet'e uzanan
koskoca bir kervan

hem bir kere yalnızlık ne demek
bu kadar milyonla bir
    haksızlığın ekmeğini paylaşırken
bu cehennem sofrasında kadın erkek
saçının her teli var ya her teli
saçının her telinde
    milyonlarca yürek taşırken
        isimlerini bilerek bilmeyerek
yalnızlık ne kelime
ellerimiz dirseklerine kadar kana gireli
durduğumuz yerde durabiliyor muyuz
hem nasıl oyuna gider gibi gidiyoruz
    barışı kazanmak için savaşa

hürriyeti kazanmak için ölüme
mayıs'ı yarıladık
yarın öbürgün yaz çalacak kapımızı
açık pencereler gibi
belki hür yaşayacağız
yeni kayıplarla gireceğiz belki kışa
demek hapistekileri hatırladık
sakalları gelmiş
gözleri bir aydınlık
tuzla buz ettiler parçaladılar
yalnızlığımızı

ürkütür bir vapur merhabası akşam karanlığını
yıldızlar kendiliklerinden çıkıp geldiler
bak safa geldiler
silahlar vesaire o kadar da mühim değil
içimdeki çevremdeki bu büyük kalabalık
bu şenlik dağılmayacak
ben ölsem
beni dağbaşlarına tekbaşıma gömseler bile
ben hiç yalnız kalmayacağım
bizim taraftan hiç kimse yalnız kalmayacak

hacı murad'ın ölümü

hacı murad'la öldük eski kafkasya'da
ihtiyar cugaşvili santur çalıyordu
ne çaldığı zaten anlaşılmıyordu
oğlu belki o saat asılıyordu
şarap patlak vermişti isyan masada

atlas gömlekleri boyundan ilikli
sabahlara kadar hançer dokuyanlar
mezmur okuyarak duvar duvar
dudaklarında karanlık ilkbahar
gözbebekleri çelik çekirdekli

çalarak getirdiği korkak tatarların
bakunin yazması kitaplarından
dinamitler yürür bakû sokaklarından
siyah bir toz olur doru kısraklarından
öfkeli kazakları II'nci nikola'nın

ölmek fısıldadıkça son semaveri
bulutlanır çay kristal fincanda
ıslıklar gizlice bilenir zindanda
bir ustura çizgisi azerbaycan'da
hacı murad'ın üzengileri

orient – express

bu işi bitirmek birkaç telefon sonra
tren saatlerini üst üste çizerek
sanki bir filmden hızla tiksinerek
gözlerini dağıtmak şuna buna
sabah karanlığında sipsivri meme ucu
göz bitimlerine ölü geceler çekmek
alkol solumalarıyla birkaç yüz köpek
prenses yerinden böler uykuyu
gebermek meraklısı gravür ateşçiler
dalgalara düşüp nasıl silkinerek
dövmeli kolları adamakıllı tüfek
platin dişleri pahalı mermiler
sanki içimsıra bir ateş söndürüyorum
dakikada bir yüzüme tükürerek
birtakım kadınlarla geriye çekilmek
kabımı çatlatınca toplumsal yoğunluğum

son tren kalkıyor içimin garlarından
rimbaud güzelliği her yerine sinmiş
yataklı bir vagonda zinovyef delirmiş
ustura biliyor dudaklarından
nasıl dokundukça parmak uçlarıma
en koyu zindanlar saygıyla genişlemiş
iki siyah padişah zar zor yetişmiş
özgürlük kapısında dördüncü idamıma
haramiye benzetmek sonraki şehirleri
çocuk masallarından usulca getirilmiş
saçlarını kesince ne kadar belirmiş
doktor sabiha'nın luxembourg gözleri
sanki içimsıra bir resim seyrediyorum
çakı uçlarıyla mı etime çizilmiş
bir okyanus içsem bitmeyecekmiş
delirmeye yakın bedevî susuzluğum

tutuklu bindirilmiş rasputin sakallılar
hırsız irkilmeleriyle ansızın geriye
saatli bir bombadır hızlanır işlemeye
belgrad grisiyle çarpıştı mı vagonlar
sonbahar aynalarda yapraklar döküldüğü
nehir rıhtımlarına savrulmuş ölesiye
hırvat çobanlarını dinleye dinleye
yanlış bir korkuya düşmek gürültülü
grahanı greeo'den son yüz on sahifenin
heyecanı gerilmiş üçüncü mevkiye
ömer haybo kendini vurmasın diye
uykularını çalmış biletçilerin
sanki içimsıra bir gemi kaldırıyorum
balina güzelliğinde bitmeyesiye
şiirler çıkarıp öncüden öncüye
çoğalsın diyerek magellan yolculuğum

sınır karakollarında belki daha şapkalı
daha kaçak pasaportlu yahudiler ki
remarque romanlarına girecek belki
adagio üzerine o kadar tasalı
yüzlerini araması eski prusyalıların
yağmura rastlamış hani ter içindeki
mitralyöz gözleriyle tanenberg harbindeki
lacivert camlarında kompartımanların
kravatlı bir kadın cinfiss'le başkalaşan
hiç kadar kaşlarıyla 930'daki
en müthiş elektrik huysuzluğumuzdaki
asılmış de nerval'in ağzında pıhtılaşan
sanki içimsıra bir it zehirliyorum
ömer haybo'dan fazla ünlem biçimindeki
ödenmiş içmeksizin kadehindeki içki
bileti iki kere satılmış biliyorum

çapraz kemanlarının hiç sabah olmadığı
şarab yalnızlığını derinlemesine
gauguin gibi çekip vagon pencercsine
herkesin nedense deli sandığı
yeni bir kan vermek beşinci senfoni'den
cezayir diyezleri özgürlük cephesine
en uzaklardaki asya sömürgesine
bambaşka silahlarla bambaşka bir beethoven
ölümden önceki o birkaç dakikanın
yaşamaklar sığar erkek güzelliğine
kaç feza yolculuğu atmosfer ötesine
sapa duygularıyla bir tren kaçırmanın
sanki içimsıra bir volkan hazırlıyorum
yeni bir gök arayan ejderha öfkesine
belkâsım akşamları birbiri üzerine
habeas corpus ad subjuciendum

mâhur sevişmek

bunca ağır mehtâba tahammül mü kalır
biraz su lûtfeyleseniz sultânım
âsûde yaz akşamında çamlıca'nın
derûnumdaki hâlâ o mâhur şarkıdır
cepheden döndüğüm günlerdi sanırım
ne kadar meyyustum farkına varmışsınızdır
bulunmaz güzelliğiniz bugün bile aklımdadır
bir hilâl zerâfetiyle mahçup ve yarım
derûnumdaki hâlâ o mâhur şarkıdır
hem çalıp hem söylemiştiniz hatırladığım
müvesvis aydınlığında titrek şamdanların
istanbul sanki bu şarkınızda saklıdır

o hangi bahçeydi ki bir kânun yankılanırdı
yıldızlara uzanmış ıhlamur dallarından
beyhûde istanbul'un yıkılmış saltanatından
semâda gizli gizli bir yangın hazırlanırdı
yabancı bir yalnızlık herhalde galiçya'dan
içinde ölülerin usulca yaşadığı
büyük rüyalar gibi bileklerime bağlı
ney fısıltılarıyla o mâhur şarkıdan
işgâl zabıtasının günlerdir aradığı
yüzbaşı ferid bendeniz mülgâ beşinci fırka'dan
dalgın bir silah gibi boşlukta her zaman
kaygılardan sıyırıp şarkınızın kurtardığı

mazûrum sultânını aşkımız yoksunlar aşkıdır
belki mâhur sevişmek böyle uzaktan uzağa
siz bir fecir hazırlığı müthiş gecemde adetâ
fikrimde her hâliniz yer etmiştir bambaşkadır
bir kılıç tadı yok mu karanlığın tadında
yıldızların aktığı süvari mızraklarıdır
vahşi vahşi parıldayan ayrılık saatıdır
ellerinizle büyümüş efsanevî kânun'da
zannımı bu ki bu mehtâb sonuncu mehtâbımdır
sonuncu sevişmemiz âsûde çamlıca'da
bir mermi çizgisiyle her şey yıkılsa da
derûnumdaki hâlâ o mâhur şarkıdır

belki bu son gecemiz doktor sabiha'yla
nasıl en uzaklarda çalınan eski plaklar
ne kadar da kalabalık hanımelleri
ve böcek çıtırtılarıyla alabildiğine genişleyen
ne müthiş bir gece
saygılı nasıl saklı bir ışımayla
yorgun miyop gözbebekleri
korkuların bir başka yerinden
bir başka sabah olmaya başlayacaklar
gözlük camlarında şimdiden
kaynaşıp duran ışık çekirdekleri
bir mavzer namlusu gibi ince
bir mavzer namlusu kadar
[kesin
ve yüzlerce bin
bir türlü bitmiyoruz ki doktor sabiha'yla
mısralar çoğaltıp fikret'in öfkesinden
bizi ve gecemizi zenginleştiren
sonra bir benim bir onun dudaklarında
jöntürk komitası'ndan kim bilir kimin
paris'te söylediği sûzidilârâ türkü
hürriyet gazetesini elleriyle dizerken
şafakta öfkeli kararların büyüttüğü

üstelik sarmaşıkların altında
tamburların iç titreşimleriyle gittikçe derinleşen
tamburi cemil bey karanlığında
kırbaç gibi bir mektubuyla girmedik mi
[geceye
sadr-ı âzâm midhad paşa'nın
zât-ı şâhâne'ye
beşiktaş'taki eski bir konağın
en osmanlı
en sûzidilârâ saatında
üstelik sarmaşıkların altında
fevkalâde riayetim vardır
zât-ı mülûkânelerine bendenizin
ancak padişahım
muzır olan en ufak hususta bile
menafiine milletimizin
itaat etmekte mâzurum size
nizam nedir bilir misiniz
usul-ü meşveretle idare olunan bir millette
tafsile hacet yoktur padişahım
mesele bendenize emniyette

rical-i milletten de emin olunuz
dokuz gündür mâruzât-ı
[mukaddemeyi
is'af etmemekte devam
[ediyorsunuz
bina-yı devleti
tâmire çalıştığımız bir sırada
yıkmak istiyorsunuz diyebilirim siz
padişahım âdeta
eğer bu eshaba mebni
beni serkârdan azledersenİz...
tamburi cemil bey'den ürkek beyaz fcrâceler
doktor sabiha'nın ve iç gerginliği
bu arada
gazel tarzında bir dersaadet ki ziya paşa'dan
aruz vezninde telkâri minareler
ve mahyalar
ve mahyalar mefâilü fâilün

öylesine utansak
gece sisleriyle yüklü öylesine küskün
üstüste birkaç yüz beyazıt meydanı'ndan
    yine silah sesleri duyar gibiyiz
        uzak ve uzak
sıkıyönetim tebliğlerinde bu kaçıncı gün
yürüyün çocuklar
    siz bizi göremezsiniz
        çünkü sizin gözleriniz bizim gözlerimiz
    çünkü sesinizde deprem sesleri var
        bizim sesimizden
sözün gelişi ben keçecizâde irfan
mekteb-i tıbbiye'nin üçüncü sınıfından
hürriyet kıdemlisi
    mühendishane-i berr-i hümâyûn'dan
    halil cebel-i bereket
    bendeniz

topkapı'lı cevdet
ikinci mim mim grubu'ndan
    üç yüz otuz altı senesi
    teşrin-i sâni'nin yedisinde
        anadolu'ya iltihâk eyledik
        üç dâr-ül-muallimin talebesi
    mekteb-i harbiye derseniz
ben mustafa kemal
    selânik
yürüyün çocuklar
siz bizi göremezsiniz
büyük yumruklar gibi sıkılı içinizde
gizli bir yerinizdeyiz
çünkü sesimizde deprem sesleri var
    sizin sesinizde
çünkü sizin gözleriniz
    bizim gözlerimiz

yürüyün çocuklar
siz bizi göremezsiniz
nasıl ki doktor sabiha
şimdi hem büsbütün sultanahmed mitingi'nde
hem sûzidilârâ bir beste içinde
hem silah seslerine katılıyor
böyle uzaktan uzağa
bir mavzer namlusu gibi ince
bir mavzer namlusu kadar kesin
ve yüzlerce bin
eminönü meydanı'nda beyannâme dağıtıyor
kürd mustafa sehbalarından inmiş adamlar
boyunlarında ipleri
öylece
gece bir yerde zor
önemli değil bir yerde güzelliği hanımellerinin
râ bıyıklı felâh-ı vatan zabitleri
değil mi ki durduğu yerde duramıyor
ve değil mi ki ellerinde silahlar
ve silahlar felâtün felâtün

kıvılcımlar üreterek
tuzparça dağılıyor
sûzidilârâ üstüne
sedef kakmalı udlar
günlerce yine boğaziçi
edebiyat-ı cedide bulutlar
"sarmış
yine âl'âkını bir dud-i muannid
bir zulmet-i beyzâ ki peyâpey
[mütezayid"
bir doktor sabiha ki
çarpa çarpa açılan duvarların getirdiği
kelepçe sıtmalarından dehşetli sararmış
dehşetli dalgalanan
en köpek karanlıkta en büyük sular gibi
utların şeyh-ül islâm titremeleriyle
avuçlarında mısralar ve arap
[harfleriyle

"her uzvu girdibâd-ı havayiçle sarsılan
bir neslin oğlusun
bunu yâd et zaman zaman
asrın unutma bârikâlar asr-ı feyzidir
her yıldırımda bir gece
bir gölge devrilir
bir ufk-u itilâ açılır yükselir hayat
yükselmeyen düşer
ya terakki ya inhitat"
nasıl mızrab uçlarıyla tel tel çizilir
sultan reşad gecesine tir leylim terelâ
servet-i fünun mecmuasından fildişi sahifeler
damad-ı hazret-i şehriyâri enver paşa
ve bâbı-âli baskınında bindiği at
ve paldır küldür fedaileriyle
ve ilâhiri
ve ilâ

ne kadar çok sabiha tanzimat'tan beri
utların şeyh-ül-islâm titremeleriyle
silah seslerine yatkın tir leylim terelâ
dudaklarında mısralar ve arap harfleriyle
"bir devr-i şeamet
yine çiğnendi yeminler
çiğnendi yazık milletin ümmid-i bülendi
kanun diye topraklara sürtüldü cebinler
kanun diye
kanun diye kanun tepelendi"
katılır şadırvanlar boyunca su şarkıları geceye
üçüncü selim'den sanurların biriktirdiği
öksüz bakışlarıyla gezindikçe neyler
çocuk ıslıkları gibi temiz iyi
hadi gelsin tâif zindanları bismillâh
[sürüldüğün
çıplak cellâtları ve yağlı kementleriyle
duvarlarında mısralar ve arap
[harfleriyle
mısralar müstef'ilün müstef'ilün

silah okşamalarıyla yarınlara götürdüğün
öyle müthiş bir gece ki omuzların sıra
yankılanır tir leylim terelâ kubbelerinden
1900'lere özgü revolver öksürükleri
fikret kafiyeleriyle mısra mısra
parıldadıkça çığlıklar ışıldaklar gibi
simsiyah meydanların en dip
[çizgilerinden
öğrenci kasketlerinin öldürüldükleri
bir türlü bitmiyoruz ki ama doktor sabiha'yla
bir yerde benim
doksan beş'e doğru yıldızlara yükselişim
bir yerde onun tarih-i kadim gözlükleri
karardıkça kararmış eski plaklar
üçüncü selim'in sûzidilârâ bestesi
hani bambaşka bir gökyüzü
[saltanatıyla
tir leylim terelâ
terelâ

meraklısı için notlar

(o yaz, izmir'deyim: zübeydehanım caddesi'ndeki sakız biçimi evimiz, henüz yıkılmamış; akşamüstleri, arka bahçede çay içiyor, geceleri, yeni bir paris yolculuğunu kuruyorum. bir öğle vakti, telefon: istanbul'dan şükran (kurdakul) arıyor, *ben sana mecburum*'un başarısından cesaretlenmiş olacak, önümüzdeki mevsim için yeni bir şiir kitabı yayımlamamızı istiyor. aslında böyle bir tasarım yoktu. o halde niye derhal kabul ettim? bunu sonradan düşünmüşümdür. sanıyorum, bir yayıncı tarafından ilk defa böyle açık seçik bir kitap isteği ile karşılaşıyordum, bu beni heyecanlandırmıştı. *belâ çiçeği*, bu istekten doğdu.

şiir kitabı yayımlamadığım uzunca dönemin bütün şiirlerini, *ben sana mecburum*'a sığdıramamıştık. arada geçen zaman boyunca başka çalışmalarım da olmuştu. besbelli, daha da olacaktı. öyle ki, sonunda *yağmur kaçağı*'nın *sisler bulvarı*'yla içten organik bağlantısı gibi, *ben sana mecburum*'la içten organik bağlantılı bir kitap meydana çıktı. bence *belâ çiçeği*'nin önemi, 1950'ler boyunca sürdürdüğüm bir şiirin son örneklerini olduğu kadar, 60'lar ve 70'ler boyunca sürdüreceğim başka bir şiirin ilk örneklerini içermesindedir. *sisler bulvarı* ile başlayan bu dönem, *belâ çiçeği* ile sona eriyor, ucu *böyle bir sevmek*'e kadar uzanacak yeni bir dönem başlıyordu.

gerçekte, bitmek ve başlamak kelimelerini kullanmak, bilmem doğru mu? oldum olası, şiirimdeki çeşitli damarları, çeşitli dönemlerde ele almış, geliştirmeye çalışmışımdır. zaten asım bezirci de, *belâ çiçeği* üzerine sonradan yazdığı bir yazıda, bu noktaya şöyle işaret ediyordu:

"attilâ ilhan'ın şiiri hem çeşitli, hem de belirli yönleri olan bir şiirdir. şairin durumuna ve ilgilerine göre bu yönlerden bazen biri öne geçer, bazen öbürü. fakat hiçbiri bütünüyle silinmez. ilk kez 1962'de basılan *belâ çiçeği* buna iyi bir örnektir. gerçekten de, *'cinnet çarşısı'* ile *'belâ çiçeği'* başlıklı bölümlerdeki kimi şiirler, *sisler bulvarı*, *yağmur kaçağı* ve *ben sana mecburum* adlı eserlerindeki kimi şiirlere bağlanabilir. her ne kadar *belâ çiçeği*'ndeki deyiş biçimi özgür koşuktan ölçülü koşuğa doğru uzarsa da, birtakım temlerin az buçuk değişerek süregeldiği gözden kaçmaz. öteyandan kitaptaki *mahûr sevişmek* bölümü de 1968'de yayımlanan *yasak sevişmek*'teki *'şehnaz faslı'* bölümüyle soydaş sayılabilir. her iki bölümde de geniş ölçüde divan şiirinden esintiler bulunur ve toplumculuk eğilimi üste çıkar. divan etkisi taşımayan *'yarının başlangıcı'* adlı uzun şiirde ilhan'ın 27 mayıs öncesi özgürlükçü hareketlerle yalnızlık ve bunaltıdan sıyrılmaya yöneldiği, inançlı mutlu bir havaya girmek istediği görülür. bastırılmış toplumcu özlemleriyle çevresindeki olumlu kıpırdanışlar arasında iyimser bir bağ kurmaya ve kişisel sıkıntılarını unutmaya çalışır. hareketli, ahenkli, imgeli ve duygulu bir anlatımla yürüyen şiir, yalnızlıktan koparak, kütlelerle birleşme çağırısıyla ve umutla biter."

belâ çiçeği'nin kitap olarak talihsizliği –tıpkı *yağmur kaçağı* gibi– ikinci basımının yerleşik bir yayınevince değil, yayıncılığa heveslenen bir dağıtım firmasınca yapılmış olmasıyla başladı. o sıra izmir'de gazetecilik ettiğim için, sorunu pek ince eleyip sık dokuyamadım; oysa o firma sonradan yayıncılıktan vazgeçiverince yayımladığı kitaplar öksüz kaldı, iyi dağıtılamadı, ortalıkta görünmedi, bu yüzden de yeni basımlar gecikti. şimdi, üçüncü kez okurun karşısına çıkıyor. umuyorum ki gözden kaçmış bazı önemli özellikleri bu kere daha iyi farkedilecektir.)

* belâ çiçeği

bu bölümün içerdiği şiirler, *ben sana mecburum*'daki *askıda yaşamak*, *tension a smyrne* bölümlerinin içerdiği şiirlerle türdeş sayılabilir: aynı savaş ertesi yıllarının gerilimini yansıtmış, ülkemizdeki siyasal baskı ve soğuk savaş umutsuzluğunu işlemiştir. arada *imkânsız aşk* çerçevesine girebilecek olanları da var. yıllar sonra global olarak bakıyorum da, 40 ve 50 yıllarının, şiir bereketinde, gerilimin, acının, korkunun ve umutsuzluğun, giderek kaçış özleminin ağır bastığını görüyorum. yalnız bu kaçış özlemi, bireycilerde olduğu gibi sorunlardan uzaklaşmak biçiminde değildir, tam tersine, şair bir yolunu bulup kendisini eylemin somutlaştığı coğrafyalara atmak ister. ya da, toplumsal eylemin kaynaştığı, tarihsel bir dönem bulur, yerleşir.

/ aysel git başımdan /

televizyon'daki *çalarsaat* programında okuduğum andan itibaren yaygınlığı birkaç katına çıkan bu şiir, yayımlandığı günlerde de sevilmiş ve tutulmuştu. başarılı bir imkânsız aşk şiiri olduğunu düşünürüm. işin bir toplumsal yanı da olsa gerek, o yıllardaki baskı ortamında toplumcu şairin olayın dışındaki bir genç kadınla ne büyük yabancılaşma içinde olduğunu çiziyor. aysel'in kim olduğu, hele tv programından sonra, çok sorulmuştur. aysel bir roman kahramanı. meraklısı *kurtlar sofrası*'ndan geldiğini çoktan bulup çıkarmıştır. bir ara *yaraya tuz basmak*'ta da görüldü. (*a. aksan* fransızcaya çevirdi, *b. ilhan* klibini çekti.)

/ sen benim hiçbir şeyimsin /

şiirin ilginç bir öyküsü var: o yıllarda, özellikle izmir'de, bazı genç kızlar, telefonla beni ararlardı. kimisi adını verir, kimisi vermez.. bazısıyla kültürpark'ta ya da karşıyaka'daki bir deniz kahvesinde buluşuruz, söyleşiriz. bazısı 'meçhul' kalmayı yeğler, sadece telefonla söyleşir. şiir işte bu sonuncu türden bir ilişkinin etkisiyle yazıldı. kim olduğunu hâlâ bilmediğim o genç kız, en çok da geceleri beni arar, sıcak, biraz kırık sesiyle, dakikalarca konuşurdu. ben de konuşurdum elbet. allah bilir ona neler anlatırdım. derken, dönüp dolaşıp onun benim neyim olduğu sorusuna takıldık. sıcak bir yaz akşamı gibi hatırlıyorum, sen dedim benim hiçbir şeyimsin. sonra bu yeni şiirin ilk mısraı oldu. bitirip ona okuduğumda, adamakıllı içlendiğini hatırlıyorum.

kimdi dersiniz? *(a. kaya* besteledi ve okudu.)

/ gecenin kapıları /

yaz yağmuru gibi birden bastıran şiirlerden. izmir'deyim. akşam, herhalde sonbahar, şehrin ışıkları birden yandı, eflatun hafif nemli bir karanlık körfez'in üzerine dağılıyor, pasaport'tan konak iskelesine yürüyorum, vapurla karşıyaka'ya geçeceğim: şiirin ilk mısraını ta içimde duydum, iskelede, sonra vapurda, mısralar birbirini izledi, öyle ki eve geldiğimde iş şiiri kâğıda dökmeye kalmıştı.

sevdiğim şiirlerimdendir. *(b. ilhan* klibini çekti.)

/ nada nada y nada /

bu da izmir şiirlerinden. karşıyaka'daki ev, serüven aralarında bana bir sığınma limanı görevini mi görüyordu ne? gelir bir zaman kalırdım: yaşadıklarımı hatırlar, yaşayacaklarımı tasarlardım. bu arada kitap filan okuyorum

tabii. *georges arnaud* diye bir fransız yazarı vardır ya, hani *'korkunun bedeli'* adlı romanından yapılan film çok beğenilmiştir, işte o yazarın yeni bir romanını bulmuştum, onu okuyorum: *'les oreilles sur le dos'* şiirin adının oradan geldiği kesin, içeriği daha çok bir önceki şiirin havasına yakın. *(p. bruveris,* letoncaya çevirdi.)

/ nun nun /

şiir ilk yazılışında başka bir ad taşımaktaydı, bir kadın adı, sonradan sakıncalı görüp değiştirdim, nun nun dedim, yine de bir kadına yazıldığı açıkça bellidir. herkesin hayatında, birden sevdiği birisiyle yeni bir yaşamaya başlayabileceği hissinin doğduğu anlar yok mudur, şiir bu anlardan birini anlatıyor. şair, sevdiği kadının geçmiş yaşantısını eleştirir, gelecek yaşantısına uzanışını övüyor. oysa zarlar çoktan atılmıştı, ne o yaşama biçimini değiştirebilirdi, ne ben. şiir, senelerin ötesinden bana, tam anlamıyla bir şair hayali olarak görünüyor. yine de güzel bir hayal.

/ şubat yolcusu /

gecenin kapıları ve *nada nada y nada* ile türdeş bir başka şiir. işin ilginç yanı, yazıp bitirdikten sonra, uzunca bir zaman şiirin tam anlamıyla bitmediği duygusunu içimden atamayışım. hep sanıyorum ki başka mısralar, başka kıtalar gelecek, en azından *yorgun serüvenci* filan boyunda bir şiir olacak. hayır, yanlış sanıyormuşum, bir yıl bekledikten sonra, şiirin bu haliyle bitmiş olduğunu kabul etmek zorunda kaldım.

/ büyük leylâ /

büyük leylâ'nın nasıl olup da romanlarımdan birisin-

de yaşamadığına hâlâ şaşarım. dört dörtlük bir attilâ ilhan romanı kahramanı. beni uzun süre rahatsız eden bir tip. senaryosu sürekli gelişiyor. o kadar ki. bir süre sonra *büyük leylâ'nın sonu* diye ikinci bir şiir yazıyorum. olağanı. tıpkı aysel ya da ibrahim cura gibi. büyük leylâ'nın da *kurtlar sofrası*'nda görünmesiydi. hayır. görünmedi. sadece şiirlerde kaldı. kim bilir. belki de sırasını bekliyor.

/ eksik /

bu şiirden dolayı. izmir'li kızlar. hâlâ daha bana serzenişte bulunurlar. hangi psikolojiyle yazdığımı tam çıkaramıyorsam da. o sıralar düşüp kalktığım bazı izmir'li kızların. şu ya da bu nedenden. beni hayal kırıklığına uğratmış olmalarından doğduğunu kestirebiliyorum. aslında bu doğaldı. istanbul ve paris gerçeğini. hele bu şehirlerin özel sayılabilecek bazı çevrelerindeki hayatı. yaşadıktan sonra. çoğu deneyimsiz izmir'li kızları 'eksik' bulmama şaşılır mı?

kim bilir belki de bu eksiklik 'mazhariyetlerini' oluşturuyordu.

/ ibrahim cura limited /

kurtlar sofrası'nı kim okuduysa. ibrahim cura'yı bilir. romanın en ilginç tiplerindendir. sonradan. bir ara televizyon için dizi olarak çekilmesi söz konusu edilmişti ya. senaryo üzerinde çalışırken. yönetmen ve oyuncuların da. tipi son derece 'câzip' bulduklarını görmüştüm. bu şiir. aklımda yanlış kalmadıysa. romanın yazılışı sürerken meydana çıktı. tip beni çok etkiliyordu. romanı bitirdiğim halde bu etki daha bir süre devam etti. o kadar ki. bir ara 'ibrahim'in sonu' diye. başka bir roman yazmayı da kurdum. bu romanı yazmadımsa da. ibrahim cura. sık sık. *aynanın içindekiler*'e girmeye niyetleniyor. *(p. bruveris* letoncaya çevirdi.)

/ belâ çiçeği /

saatin, hele boyutları fazla iri tutulmuş, içinden aydınlatılan bir gar saatinin, insana, hayatının gerilimli anlarında nasıl garip göründüğünü, bilenler bilir. alsancak garı'nda, 'mevcutlu' götürülen bir 'siyasi'ye tanık olmuştum. olay beni çok etkiledi. hem adamın, hem kadının, birbirlerinden çok garın saatine bakmaları, ürpertici bir şeydi. şiiri tamamladıktan sonra, 141/142 ile ilgili bir de ithaf eklemiştim başına, kitabı yayımlayacağımız sırada şükran'la başbaşa verip üzerinde düşündük, çıkarmayı uygun gördük. *(a. aksan* fransızcaya, *p. bruveris* letoncaya çevirdi; *gülbeniz* besteledi ve kasete okudu.)

/ beni bir kere dövdüler /

xx. yüzyılın ortalarında, sanatçı aydınlar, sadece fikir ayrılığı yüzünden, en ağır manevi baskılara maruz bırakılmakla kalmamışlar, ayrıca maddi eziyetler de çekmişlerdir. öteki ülkeleri karıştırmaya gerek görmüyorum, sadece bizim ülkemizde, özellikle 40 ve 50 yılları boyunca, sanatçıların uğradıkları gazabı anlatmak kolay değildir. sanatçı, ne kadar eylem düzeyinde düşünmeye çalışırsa çalışsın, daha çok bir estetik adamı; bu da, 'fikirlerinden dolayı' eziyete uğraması halinde, onu çetrefil bir duruma sokuyor. malraux'nun işkence konusunda yazdıklarını hatırlıyorum, diğer ünlü yazarların. ben de, karınca kararınca, bazı şiirlerimde xx. yüzyıl sanatçı aydınının uğratıldığı belâları yansıtmaya çalışmışımdır. *beni bir kere dövdüler,* bunlardan biri. yalnız yazıldığı dönemin koşulları gereği, gerçeküstücü bir deyişle yazıldı. gerilerde bir yerde, imkânsız aşk *thème*'ini farketmek de olasıdır. *(p. bruveris,* letoncaya çevirdi; *b. ilhan*'ın *'geç kalmış ölü'* şiir dizisinde klibi yapıldı.)

* cinnet çarşısı

cinnet çarşısı, bir bilinçaltı şiirleri çarşısı mıdır? öyle de, denilebilir. başka bir yönden, eğlence endüstrisi gerçeğinin, 50'li yıllarda ve beyoğlu olarak, bir şairin merceğinden süzülmüş görüntüsüdür diyemez miyiz? toplumcu olsun bireyci olsun, türk sanatçıları beyoğlu bohemininden etkilenmiştir. kendi hesabıma, 60 yıllarının başlangıcına kadar, bu bohemi sırılsıklam yaşadım. hele askerlik dönüşü tiyatro ve sinema çevresine bulaşmış olmam, yaşama dairemi iyice genişletmiş, gözlem olanaklarımı alabildiğine çoğaltmıştı. saptadıklarımın şiirin sınırlarını zorladığını, romana ya da filme taşma eğilimi gösterdiklerini farkediyordum. yine de, bazı heyecan yoğunluklarının, hayli değişik bir çağrışım şiirine dönüşmesini engelleyemedim. *cinnet çarşısı* şiirleri işte bunlardır. aralarında olumluyla olumsuzu çatıştırdıklarım olduğu kadar, yayımlamaya nihayet karar verebildiğim ilk cinsel şiirler de var. 40'lı yıllar boyunca yazdığım bu türden şiirleri yayımlamadan yırtıp attığımı başka bir vesileyle belirtmiştim, biliyorsunuz.

/ doktor şandu'nun esrarı /

bu şiirin adı, eski bir film adıdır. doktor şandu kim? yaşı elli çevresinde olan sinema düşkünleri belki hatırlar: galiba *republic picture*'ün otuz kısımlık o tadına doyulmaz *serial*'lerinden birinde, bela lugosi'nin (kont dracula'yı, ünlü vampiri de o oynamıştı) canlandırdığı karanlık bir doktor tipiydi bu, hipnotizmacı filan. küçük sezar'ın ise *(little cesar)* edward g. robinson'ın oynadığı bir gangster olduğunu, belki tv'den hatırlayacaksınız. bunlar da gösteriyor ki şiir, beyaz perde çağrışımlarının at koşturduğu bir bilinçaltı şiiridir: aklın baskısından kurtulmaya çalıştığını *cogito ergo sum*'a (düşünüyorum o halde varım) boşvermekle belirtmiş; doktor freud'a yaptığı atıf-

la da bilinçaltına yöneldiğini açıklamıştır. ilginç bir yanı da, şiirin bütününe sinmiş o *erotique* havadır.

/ ikinci cem'in gizli hayatı /

ikinci cem, aslında, erzincan'daki askerliğim boyunca, bana hemen her gün mektup yazan, cinselliği karmaşık bir kolej öğrencisi, ilginç bir genç kız, onunla hâlâ teşekkürle andığım bu mektup arkadaşlığının ötesinde, bir yakınlığımız da olmuştu. (bir gece beyoğlu'nda sabahlamıştık, *efendi*'den çıktığımızda saat dört olmalıydı, sonra gittik tepebaşı parkında oturduk, sabah sislerini sarınarak güneşin doğmasını bekledik.) açığa vurmaya pek de cesaret edemediği bazı eşcinsel eğilimleri vardı ki, uzun uzun yazışır, üzerinde tartışırdık, sonradan bazı deneyleri olmadı değil, sanırım anlattıklarından çıkarmıştım bu şiiri, ruhsal düzeyde gelişen bir cinsel başkalaşmayı anlatmaya çabalıyor, çok örtülü de olsa, cumhuriyet şiirinde, konuyla ilgili olarak yayımlanan ilk şiirdir sanırım, o zamanki koşullar düşünülürse, gerçeküstücü imgelerin ağır basması doğaldır.

/ claude diye bir ülke /

pek kolay anlaşılabileceği gibi, bu şiir de, kadın eşcinselliği ile ilgilidir, bence asıl ilginç yanı, daha çok tarihsel/toplumsal diyebileceğim konularda denediğim yeni bir deyiş biçimini, *erotique* imgeleri aktarmak için de kullanmayı deneyişimdedir, claude da, şiirlerimde boy gösteren kadınlardan biri, yalnız hayali bir tip değil o, gerçekten böyle bir kadın oldu, adı claude olmasa da özellikleri anlattıklarıma uygundu, *anılar ve acılar* dizisinde, *attilâ ilhan'ın defteri*'nde, zaman zaman meydana çıkar, son paris serüvenimde önemli bir rol oynamıştır, hanidir yazışmıyoruz.

mensur şiir (düzyazıyla yazılan şiir) oldum olası sevmediğim bir şiir türüdür benim. çocukluğumda yakup kadri'nin, kenan hulusi'nin ağdalı bir şiirsellikle yüklü nesirlerini handiyse gönlüm bulanarak okurdum. şiir yazmaya başlayınca da böylesine hiç heves etmedim. gel gör ki nesirlerimi yayımlamaya başlayınca, bunların 'şiirle mülemma' olduğu iddia edildi. hâlâ da edilir, denir ki cümleleri al, yan yana değil alt alta yaz, ortaya bir şiir çıksın! ilk defa galiba *abbas yolcu* metinlerini *varlık*'ta yayımladığım sıralarda söylenmişti bu sözler, aklımca ben yolculuk notları yazıyordum, ortaya düzyazı halinde yolculuk şiirleri çıkıyormuş! *cinnet çarşısı*'nın ilk ve son bölümünü oluşturan mensur kısımları, yıllarca sonra yine *varlık*'ta yayımladım, fakat bu kere bilinçli olarak düzyazıyla şiir denemekteydim: aşağı yukarı on yılı aşan dağınık yaşantımın içime yığdığı izlenim birikintisini ancak böyle anlatabilirim diye düşünmüştüm.

cinnet çarşısı, bir anlamda (belki birçok anlamda) o yılların beyoğlu yaşantısıdır. istanbul henüz üç merkezli bir şehirdi: babıâli, bankalar caddesi, beyoğlu! bu üç merkezin toplumsal ilişkisini hayli geniş olarak *kurtlar sofrası*'nda vermeye çabalamıştım ya, *cinnet çarşısı*'nda da eğlence endüstrisinin yoğunlaştığı beyoğlu'nu şiirsel bir prizmadan geçirerek yansıtmaya uğraşıyordum. gerçekte, ömer haybo ile abbas, ikisi de aynı çarkın dişlileri arasına sıkışmış olsalar da, biri olumsuzu öteki olumluyu temsil eder. şiir, olumlunun üstünlüğüyle biter. bunun yanısıra, uzun zaman kafamı kurcalamış, gerçek hayatın dışında kalmak sorunu, mekânsız kurt hayatı, yalnızlık, içki, şehvet üçgeni ele alınmış, şiirsel bir açıdan irdelenmiştir.

şiirin manzum diyebileceğim üç parçası, *sisler bulvarı* şiirlerinin özelliklerini taşıyor. şimdi bütünüyle yeniden gözden geçirince, belgesel bir beyoğlu tv filmi için,

ne ilginç bir senaryo kanavası oluşturabileceğini düşünüyorum.

mâhur sevişmek

teşvikiye'de, göknar sokağı'nda, minnacık bir çatı katında oturuyordum. henüz bekârım, minnacık bir radyom var. akşamüstleri, *kurtlar sofrası*'na çalışmaya başlamadan, en büyük keyfim çay içip 'incesaz' dinlemek! türk musikisini geciktikçe sevdiğimi yazmışımdır. yakın tarihimize değgin çeşitli eserleri okumaya daldığım o tarihlerde, birer ikişer klasik türk bestecilerini de keşfediyor; ufak ufak, çeşitli makamların ritim özelliklerini ayırmayı öğreniyordum. bunun şiirime yansımaması düşünülemezdi. öyle de oldu.

*'mâhur sevişmek'*teki şiirler, bu yansımanın, imge ve deyiş olarak somutlaştığı, ilk şiirlerdir. bilindiği gibi, arkası geldi. çocukluk yıllarımdan kulağımda kalmış divan şiiri yankıları olmasaydı, o hızla yeniden, daha profesyonel bir gözle eski şiirimize eğilmiş olmasaydım, sonradan o kadar heveslendiğim bileşimin üstesinden gelebilir miydim, bilemem. bildiğim divan musikisi, divan şiiri, yakın geçmişimizi anlatan kitaplar vs derken, gittikçe kökleşen, dallanıp budaklanan bir ulusal tarih ve kültür bilincine kavuştuğum, bunun savaşımını vermeye kalkıştığım.

şunu da kaydetmeliyim galiba: menderes'in artık açıkça diktalaşan yönetimi, soğuk savaş zorunluluklarıyla birleşince, her çeşit sola soluk aldırmaz bir zalimlik edinmişti. demiştim ki ortamın elverişsizliği toplumcu şairi ya mekân ya zaman içinde dağılıp, başka siyasal eylemlere sığınmak zorunda bırakıyordu; ya da onlara sahip çıkmak! *ben sana mecburum*'daki bu türden şiirleri, elbette *belâ çiçeği*'ndekiler izleyecekti: hele 27 mayıs öncesindeki kaynaşma, ister istemez beni, yakın geçmişimizin öz-

gürlükçü eylemleriyle özdeşleşmeye götürdü. bu bölümdeki şiirlerde. bu pek belirgindir.

/ emirgân'da çay saati /

türk musikisinin rüzgârını içeren bu boğaziçi şiirinde. havadaki 'asılmış adam kokusu'nu. 'yüzlerce harbiyeli sürgün yolcusu'nu hatırlatarak. özgürlükçü siyasal eylemleri gündeme getirmeye uğraşıyorum. kolay da olmuyor. yayımlandığı günlerde. türk şiir ortamı öyle ağır bir 'ikinci yeni' yabancılaşması içindeydi ki. şiirin tadına hemen hemen hiçbir eleştirici varamadı.

/ yarının başlangıcı /

şiirin başındaki not gerçeği açıklıyor: bu başlık altındaki dört şiir. uzun durgunluk yıllarından sonra birden patlayan yığınsal eylemin heyecanıyla yazılmıştır. yayımlanmaları. ancak 27 mayıs olayından sonra gerçekleşebildi. yalnız. ona tekaddüm eden günlerde. şiirlerden haberdar olmuş bazı üniversiteli gençler. çoğaltarak postayla yaymak için hepsini benden istemişler. büyük bir olasılıkla dediklerini yapmışlardır. (bana da bir zarf gelmişti.)

şiirleri o günün havası içinde değerlendirmek gerekir. bakın. birden patlayan yığınsal eylem dedim. gerçekte bu sadece iki büyük şehrimizdeki sınırlı öğrenci gösterilerini anlatabilmek için abartılmış bir ifade. hele aynı günlerde menderes'in sözgelişi izmir'de yüz bin kişiyi –hem de çoğu üretici köylü– meydanlara toplayabildiği düşünülürse şişirilmiş bile denebilir. fakat aydınların bakışı. ister solcu olsun ister liberal. halkın desteğini küçümsemeye. öğrencilerin muhalefetini önemsemeye yönelikti. basın da bunu pompalıyordu. 27 mayıs'tan

vermeyeceğinden fazlasını beklemek, buradan kaynaklanıyor.

aslında ben o bahaneyle yığınsal toplumcu eylem şiirleri yazmışım.

/ hacı murad'ın ölümü /

bu şiir hiç beklemediğim bir ilginin doğmasına neden oldu. yayımlanışından bir süre sonra, türkiye'deki mülteci azerbaycan demeklerinden teşekkür mektupları aldım. ziyaretime gelen azeriler bile oldu. doğrusu ben onların düşündükleri doğrultuda bir şiir yazdığımı sanmıyordum. henüz sultan galiyev'i tanımadıysam da, sovyetler'in sınırları içinde kalmış türk halklarının kaderiyle ilgilenmeye başlamış, tarih merakım dolayısıyla çarlık döneminden itibaren nelerle karşılaştıklarını saptamıştım. maverayı kafkas birden ilgimin yoğunlaştığı bir yöre olmuştu. (hâlâ da öyledir ya!) yavaş yavaş, bu birikim *hacı murad'ın ölümü*'nü getirdi. *(p. bruveris* letoncaya çevirdi.)

/ orient express /

orient express'in etkileyici havasını, hele seyredilen tv dizisinden sonra, herkes biliyor. şiiri yazdığım zamanlarda kimsenin haberi yoktu. ben de fransızcada okuduğum bazı kitaplardan haberdar olmuştum. derken elime graham green'in aynı adı taşıyan romanı geçti. bir solukta okudum. hayli de etkilendim. şiir bu dürtüyle başladı ya, geliştikçe avrupa boyunca bir yolculuk olmanın ötesinde, özgürlükçü bir nitelik de kazandı. dikkatli bir göz ikinci dünya savaşı, nazi cellatlığı, moskova davaları vs gibi ana *thème*'lerin yanısıra, sömürgeciliğe karşı kurtuluş savaşlarının desteklenmesini, hatta ülkemizde o sırada sorusuz sorgusuz içeri atılan gazetecilerin savunulmasını farkedebilir: *habeas corpus ad subjuciendum*, meraklısının bile-

ceği gibi, roma hukuku'nun önemli bir kuralıdır: hapsettiğin adamın hesabını vereceksin anlamına gelir.

/ mâhur sevişmek /

bir an gözlerinizi yumunuz, şiirin *surtlan payı*'ndaki binbaşı (*bıçağın ucu*'nda miralay) ferid bey tarafından, sevgilisi ruhsâr hanıma söylendiğini tasarlayınız! gerçekte de öyledir. 'yüzbaşı ferid bendeniz' diye şiirde adıgeçen subayla, sonradan *aynanın içindekiler* dizisinin önemli kahramanlarından birisi olan miralay ferid bey aynı kişidir. ferid bey'in hikâyesini bir yıl öncesinden bir senaryo olarak tasarlamıştım. gerçekleşmedi. sonra bu şiir oluştu. arkasından da romanlar.

/ ferdâ /

türk musikisiyle divan şiirinin sesini çağdaş bir bileşimde eritme denemelerimden önemli birisidir. 27 mayıs heyecanıyla, bir anlamda namık kemal/fikret/nâzım hikmet geleneğini sürdürmeye çabalıyorum, bir anlamda özgürlükçü eylemi tarihsel kaynağına bağlamayı deniyorum. yalnız o kadar mı? 'ferdâ' bir protesto şiiri olmak özelliğinin yanında, fikrimce, devrimci devamlılık *thème*'ini işliyor.

- Hareketli, uyumlu ve zengin imgeli bir anlatımla yürüyen şiirler.
- Yalnızlığa, kişisel sıkıntılara karşın, kitlelere ulaşma çağrılarıyla yüklü dizeler.
- Gerilimin doruklarında bile umudu ve iyimserliği duyumsatan bir yapıt.

asım bezirci

5. basım

ISBN 975 - 494 - 282 - X
94 . 06 . Y . 0105 . 0681

9 789754 942828

KDV DAHİL
KDV